

POLSKA W ONZ

W CZORAJ, DZIŚ I JUTRO

UNITED NATIONS ASSOCIATION POLAND
STOWARZYSZENIE NARODÓW ZJEDNOCZONYCH W POLSCE

supported by:

Global Compact
Network Poland

**United Nations
Association
Poland**

POLSKA W ONZ - W CZORAJ, DZIŚ I JUTRO

Inicjator publikacji

United Nations Association Poland
Stowarzyszenie Narodów Zjednoczonych w Polsce
www.unapoland.org | biuro@unapoland.org

Autorzy i autorki tekstów

W kolejności alfabetycznej: Karolina Baraniak, Bartosz Basiński, Anna Baszczyńska, Kinga Bielecka, Julia Błachowicz, Adam Dziedzic, Joanna Janowicz, Martyna Krzysztofińska, Przemysław Kurlandt, Daniel Matwiejczuk, Igor Miasnikow, Anna Nowak, Bartłomiej Nowak, Wiktoria Prokocka, Michał Przygoda, Marta Skobel, Katarzyna Smętek, Weronika Szyszka, Agnieszka Wójcik

Program

Polska w ONZ
Koordynatorka Programu: Katarzyna Smętek

Informacje zawarte w niniejszym raporcie odzwierciedlają wyłącznie poglądy autorów i nie należy ich traktować jako opinii, poglądów czy stanowiska United Nations Association Poland - Stowarzyszenia Narodów Zjednoczonych w Polsce.

SPIIS TREŚCI

Część I - Wstęp

04	Wstęp Prezesa Zarządu UNAP	05	Wstęp Przewodniczącego Rady Programowej UNAP
-

Część II - Pokój i bezpieczeństwo

08	Polska jako członek założyciel Organizacji Narodów Zjednoczonych	12	Działania Polski na rzecz zapewnienia pokoju - zaangażowanie Polski w misje pokojowe ONZ
10	Polska w Radzie Bezpieczeństwa ONZ w latach 2018-2019. Inicjatywy, sukcesy, osiągnięcia		
-

Część III - Klimat i zrównoważony rozwój

15	Działania Polski na rzecz zrównoważonego rozwoju w ramach Agendy 2030 i Celów, Zrównoważonego Rozwoju	24	Działania Polski na rzecz ochrony praw człowieka jako warunku zrównoważonego rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i środowiskowym
20	Polska i Conference of the Parties - COP14 (Poznań), COP19 (Warszawa) i COP24 (Katowice)		
-

Część IV - Polska w Radzie Praw Człowieka 2020-2022

28	Znaczenie członkostwa Polski w Radzie Praw Człowieka - wyzwania i możliwości	34	Działania Polski na rzecz praw kobiet i równouprawnienia
32	Działania Polski na rzecz wolności słowa, wyznania i religii	36	Działania Polski na rzecz ochrony ludności cywilnej w konfliktach zbrojnych
-

Część V - UNESCO: edukacja, kultura, nauka

40	Polska w UNESCO - przeszłość, teraźniejszość, przyszłość	46	Różnorodność kulturowa a UNESCO
42	Polskie obiekty na liście Światowego Dziedzictwa UNESCO		
-

Część VI - Podsumowanie

50	Wyzwania, szanse i możliwość rozwoju działalności Polski na forum ONZ	53	O autorkach i autorach
52	Najważniejsze wnioski i konkluzje	55	Bibliografia

Wstęp Prezesa Zarządu United Nations Association Poland

Polska jako jedno z państw założycieli, działa w ONZ aktywnie od momentu jej powstania, wspierając pozostałych członków w realizacji postanowień Karty Narodów Zjednoczonych. Warto wspomnieć, że nasz kraj był m.in. inicjatorem przyjęcia Konwencji o prawach dziecka ONZ a w kadencji 2018–2019 już po raz szósty Polska weszła w skład Rady Bezpieczeństwa. Ponadto do końca 2022 r. nasz kraj będzie zasiadał w Radzie Praw Człowieka.

Organizacja Narodów Zjednoczonych jest platformą do stawiania czoła najcięższym problemom na świecie – kryzys klimatyczny, kwestie dotyczące rozbrojenia, ochrona praw człowieka i równość społeczna, zrównoważony rozwój, zdrowie – to tylko niektóre z najważniejszych tematów na agendzie ONZ. Oczywiście rola, znaczenie i skuteczność Organizacji, a w szczególności Rady Bezpieczeństwa, były i są od lat przedmiotem dyskusji naukowców, polityków, ale także coraz częściej zwykłych obywateli. Rodzi się zatem pytanie: czy w obliczu obecnych konfliktów i wyzwań organizacje międzynarodowe są nam nadal potrzebne? Niektórzy twierdzą, że Rada Bezpieczeństwa, ONZ i cała jej struktura, są absolutną koniecznością, podczas gdy inni wzywają do gruntownej reformy instytucji, a czasami nawet do całkowitego bojkotu organizacji.

Pomimo katastrofalnych w skutkach porażek, takich jak ludobójstwo w Rwandzie czy nierozwiązany konflikt w Syrii, trzeba jednak pamiętać, o istotnej roli, jaką pełni ONZ jako forum do wymiany poglądów, do debaty i dyskusji oraz do wymiany doświadczeń i zasobów. Zarówno cała ONZ, jak i Rada Bezpieczeństwa, są cenioną i szanowaną platformą dialogu, która zapewnia państwom możliwość wypowiedzenia się na temat kryzysów zamiast bezpośredniego uciekania się do użycia siły.

Niewątpliwie przez te 76 lat działalności Organizacja Narodów Zjednoczonych stała się najważniejszą areną międzynarodową, na której toczy się debata, bardzo często zakończona konkretnymi rozwiązaniami i propozycjami. Jednym z takich przykładów jest rezolucja przyjęta przez wszystkie państwa członkowskie w 2015 r. podczas Zgromadzenia Ogólnego – tzw. Agenda 2030, czyli 17 Celów Zrównoważonego Rozwoju. Agenda 2030 została pierwotnie stworzona przez obywateli dla obywateli, co było ogromnym krokiem naprzód po przyjęciu tzw. celów milenijnych.

Nie ulega zatem wątpliwości, że ONZ nie przetrwa w XXI wieku, jeśli ludzie na całym świecie nie będą wierzyć, że służy ona wszystkim, jeśli nie będzie chronić w sytuacjach konfliktowych, cywilnych i międzynarodowych, zwalczać ubóstwa, głodu, chorób czy działać na rzecz ochrony środowiska. Dlatego, mimo klęsk i pewnych słabości, powinniśmy wspierać Organizację i pomagać w osiągnięciu kolejnych sukcesów.

Zapraszam Państwa do lektury niniejszej publikacji, w której przedstawiamy osiągnięcia i aktywność Polski na arenie tej najważniejszej międzynarodowej organizacji, jaką jest ONZ.

A handwritten signature in blue ink that reads "ADziezic". The signature is fluid and cursive, with a long horizontal line extending to the right.

Adam Dziezic
Prezes Zarządu

United Nations Association Poland

Wstęp Przewodniczącego Rady Programowej United Nations Association Poland

Wreszcie! Przyznam, że nie mogłem się doczekać, kiedy w Polsce ponownie rozkwitnie Stowarzyszenie Narodów Zjednoczonych. Teraz mamy, i to jakie! Niezwykle się cieszę, że Grupa Uczelni Vistula została partnerem strategicznym i wspiera działalność UNA Poland.

Ta działalność, służąca promocji celów ONZ, edukacji i szerzeniu wiedzy o Narodach Zjednoczonych, jest potrzebna bardziej niż kiedykolwiek. Żyjemy w świecie o niespotykanym wcześniej stopniu współzależności: złożonej i zaawansowanej. Żadne państwo ani organizacja międzynarodowa nie jest w stanie poradzić sobie sama z problemami, które coraz bardziej wymykają się naszej kontroli. Wspólne działania są dzisiaj koniecznością. Nie mogą być luksusowym wyjątkiem.

Polska w swojej historii może poszczycić się całkiem poważnym dorobkiem, jeśli chodzi o działania na forum ONZ i promocję idei, które mają działać dla dobra ludzkości. Ten dorobek wymaga nie tylko pielęgnacji i upamiętnienia, ale powinien być punktem wyjściowym do jak najszerzej społecznej debaty o przyszłości naszej planety.

Narody Zjednoczone w XXI wieku to więcej niż państwa. To również organizacje pozarządowe, firmy sektora prywatnego, regiony i organizacje regionalne, a także każdy z nas. Przyszłość nie jest zdeterminowana. Dzieje się tu i teraz i zależy od tego, co robimy każdego dnia. Cele ONZ się nie zmieniły, a dzięki działalności polskiego oddziału UNA mamy szansę, aby były celami nas wszystkich. Niech to będzie nasze wspólne zadanie!

dr Bartłomiej E. Nowak
*Przewodniczący Rady Programowej
United Nations Association Poland
Prezes Grupy Uczelni Vistula*

CZĘŚĆ II

POKÓJ I BEZPIECZEŃSTWO

© Jakub Szymczuk/ KPRP

spis treści

- 8 Polska jako członek założyciel Organizacji Narodów Zjednoczonych
Weronika Szyszka
- 10 Polska w Radzie Bezpieczeństwa ONZ w latach 2018-2019. Inicjatywy, sukcesy, osiągnięcia
Anna Nowak & Katarzyna Smętek
- 12 Działania Polski na rzecz zapewnienia pokoju - zaangażowanie Polski w misje pokojowe ONZ
Igor Miasnikow

Polska jako członek założyciel Organizacji Narodów Zjednoczonych

Za członków pierwotnych Organizacji Narodów Zjednoczonych („ONZ”) uznaje się 51 państw. Zgodnie z art. 3 Karty Narodów Zjednoczonych są to państwa, które (i) wzięły udział w konferencji założycielskiej ONZ w San Francisco, podpisały i ratyfikowały Kartę Narodów Zjednoczonych, bądź (ii) uprzednio podpisały Deklarację Narodów Zjednoczonych z 1 stycznia 1942 r. oraz podpisały i ratyfikowały Kartę Narodów Zjednoczonych.

Drugie kryterium uznania państwa za członka pierwotnego ONZ wprowadzono specjalnie dla Polski, która nie uczestniczyła w konferencji założycielskiej w San Francisco w 1945 r. Powodem był brak rządu uznawanego przez wszystkie państwa. Wielka Brytania, Stany Zjednoczone i przeważająca większość państw uczestników konferencji założycielskiej, uznawały za rząd Rzeczypospolitej Polskiej Rząd RP na uchodźstwie z siedzibą w Londynie, z kolei ZSRR uznawał podporządkowany sobie Rząd Tymczasowy w Warszawie, który w tej sprawie 22 marca 1945 r. wystosował oświadczenie, wyrażające ubolewanie z tego powodu o następującej treści: „Odbycie konferencji w San Francisco bez udziału Polski byłoby niesprawiedliwością i niczym nie uzasadnioną krzywdą dla narodu polskiego, który pragnie całkowicie zabezpieczyć swą niepodległość i uważa za swoją szlachetną misję stanie na straży pokoju i cywilizacji w Europie przeciw faszystowskiemu barbarzyństwu i zaborczym dążeniom niemieckim. Nie ma logicznych argumentów, które mogłyby uzasadnić pominięcie Polski, niezaproszenie przedstawicieli działającego obecnie Rządu Tymczasowego RP na konferencję w San Francisco [...]” (Chmielewski, 1982). Stany Zjednoczone ani Wielka Brytania nie zgodziły się jednak na to, by Kartę Narodów Zjednoczonych podpisywał przedstawiciel Rządu Tymczasowego popieranego przez Stalina. Zgodnie z postanowieniami przyjętymi podczas konferencji jałtańskiej, rząd w Warszawie miał zostać „przekształcony na szerszej podstawie demokratycznej z włączeniem przywódców demokratycznych z samej Polski i Polaków z zagranicy” i zyskać miano Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej (Szukała, 2020).

Ostatecznie, wskutek przeciągających się ustaleń w sprawie tworzenia rządu jedności narodowej w Polsce, polska delegacja nie wzięła udziału w konferencji założycielskiej ONZ. Jednak na ostatnim etapie konferencji postanowiono o zarezerwowaniu dla Polski miejsca w gronie członków pierwotnych ONZ. W artykule 3 Karty Narodów Zjednoczonych dodano wspomniane już wcześniej postanowienie, zgodnie z którym za pierwotnych członków ONZ uznano, poza państwami, które uczestniczyły w konferencji założycielskiej Narodów Zjednoczonych w San Francisco, podpisały i ratyfikowały Kartę Narodów Zjednoczonych zgodnie z artykułem 110, a także państwa, które podpisały Deklarację Narodów Zjednoczonych z dnia 1 stycznia 1942 r. oraz podpisały i odpowiednio ratyfikowały Kartę Narodów Zjednoczonych.

W imieniu Polski Deklarację Narodów Zjednoczonych podpisał polski ambasador w Waszyngtonie Jan Ciechanowski dnia 1 stycznia 1942 r. Zaś po utworzeniu Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej, jego uznaniu przez Stany Zjednoczone i Wielką Brytanię 5 lipca 1945 r. oraz zerwaniu stosunków z Rządem Tymczasowym w Warszawie, Karta Narodów Zjednoczonych została podpisana 16 października 1945 r. przez ministra spraw zagranicznych w Tymczasowym Rządzie Jedności Narodowej Wincenta Rzymowskiego. Następnie, w dniu 24 października 1945 r. Janusz Żółtowski, zastępujący szefa polskiej misji dyplomatycznej w USA, złożył polski dokument ratyfikacyjny Karty Narodów Zjednoczonych podpisany przez prezydenta Bolesława Bieruta, premiera Edwarda Osóbkę-Morawskiego i Wincenta Rzymowskiego w Departamencie Stanu Stanów Zjednoczonych Ameryki (Oświadczenie rządowe, 1946). Tym samym Polska spełniła przesłanki uzyskania statusu członka-założyciela ONZ, pomimo nieuczestniczenia w konferencji w San Francisco.

Podczas I sesji Zgromadzenia Ogólnego, zainaugurowanej 11 stycznia 1946 r., Polskę reprezentowali: wiceprezydent Krajowej Rady Narodowej Wacław Barcikowski, minister spraw zagranicznych Wincenty Rzymowski, wiceminister spraw zagranicznych Zygmunt Modzelewski, minister opieki społecznej Jan Stańczyk oraz ambasador RP w Londynie, Henryk Strassburger. Delegacja Polski zasiadała wówczas w pierwszym rządzie, ponieważ od Polski, zgodnie z wynikiem losowania, rozpoczęto sadowienie delegacji w kolejności alfabetycznej. Zastosowano bowiem przyjęty już w Lidze Narodów system losowania, który zakładał wyłonienie przed każdą sesją nazwy państwa, od którego rozpoczynano sadowienie pozostałych delegacji (Osmańczyk, 1963).

Delegacja Polski na londyńskiej sesji Zgromadzenia Ogólnego przeciwstawiła się tendencjom identyfikowania polityki Polski i ZSRR i traktowania Polski jako niesamodzielnego podmiotu politycznego. Zygmunt Modzelewski oświadczył wówczas, że Polska jest państwem niepodległym i jako takie pragnie być traktowana, zaś przyjaźń ze Związkiem Radzieckim, będąca jedną z pozycji zasadniczych ówczesnej polskiej polityki, nie powinna wykluczać samodzielnej polityki prowadzonej przez Polskę oraz własnego zdania Polski w szeregu spraw (Kowalski, 1971).

Od pierwszych chwil członkostwa w ONZ Polska stała na stanowisku, zgodnie z którym skuteczność funkcjonowania ONZ zależy przede wszystkim od przestrzegania zasad Karty Narodów Zjednoczonych, a droga do ulepszenia i wzmocnienia ONZ prowadzi nie poprzez rewizję sprawdzonych w praktyce podstawowych zasad Karty Narodów Zjednoczonych, lecz poprzez dokładanie starań, by były one w maksymalnym stopniu przestrzegane (Abraszewski, 1975).

Weronika Szyszka

Polska w Radzie Bezpieczeństwa ONZ w latach 2018-2019

2 stycznia 2018 roku, w siedzibie głównej ONZ w Nowym Jorku, odbyła się ceremonia wymiany flag państw, które tego dnia stały się niestałymi członkami Rady Bezpieczeństwa Organizacji Narodów Zjednoczonych. Gwinea Równikowa, Kuwejt, Niderlandy, Peru, Wybrzeże Kości Słoniowej oraz Polska zastąpiły Egipt, Urugwaj, Japonię, Senegal oraz Włochy. Polską kandydaturę na członka Rady Bezpieczeństwa poparło 190 państw członkowskich ONZ podczas tajnego głosowania, które odbyło się 2 czerwca 2017 roku.

Obecnie niestałymi członkami Rady Bezpieczeństwa, wybranymi na kadencję przypadającą na rok 2020 - 2021, są: Estonia, Tunezja, Niger, Wietnam oraz Saint - Vincent i Grenadyny.

Karta Narodów Zjednoczonych, w swoim piątym rozdziale statuuje charakter kompetencji i samo istnienie RB ONZ. Art. 24 KNZ stanowi, iż najważniejszymi zadaniami Rady jest stanie na straży światowego pokoju i działanie w celu jego utrzymania w imieniu Narodów Zjednoczonych. W tym celu Rada ma kompetencje do: udzielenia Zgromadzeniu Ogólnemu rekomendacji w sprawach przyjęcia nowych członków w poczet Narodów Zjednoczonych oraz kandydatów na Sekretarza Generalnego ONZ, podjęcia decyzji o zastosowaniu środków mających przywrócić stan pokoju tj. sankcje ekonomiczne lub użycie siły.

Do właściwości Rady należy również wybór, wspólnie ze Zgromadzeniem Ogólnym, sędziów Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości. Artykuł 23, wylicza w swojej treści liczbę stałych członków Rady. Są to: Republika Chińska (obecnie Chińska Republika Ludowa), ZSRR (obecnie Federacja Rosyjska), Francja, Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii oraz Stany Zjednoczone Ameryki. Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych wybiera pozostałych dziesięciu, z łącznie 15, niestałych członków, uwzględniając zasługi poszczególnych państw w utrzymaniu światowego pokoju.

Dalsze postanowienia Rozdziału V Karty NZ regulują procedurę głosowania i postępowania Rady. Stanowią one, że dla podjęcia decyzji w sprawach proceduralnych konieczne jest, aby za decyzją opowiedziało się co najmniej 9 członków Rady.

Każdy z członków RB ONZ posiada jeden głos ale dla podjęcia decyzji w innych sprawach niż proceduralne, niezbędna jest zarówno zgoda dziewięciu członków liczonych ogółem. Obligatoryjnym elementem są również zgodne głosy wszystkich stałych członków RB. Do spraw innych niż proceduralne należą m.in. decyzja o użyciu sił zbrojnych.

W historii zdarzyło się, że Rada podjęła decyzję o użyciu siły w regionie, w którym aktualnie toczył się konflikt zbrojny. Tutaj należy przede wszystkim wspomnieć o wojnie koreańskiej w latach 1950 - 1953 oraz o I wojnie w Zatoce Perskiej (1991 rok).

W czasie zasiadania w Radzie Bezpieczeństwa reprezentanci Polski wzięli udział w licznych konferencjach oraz debatach. Podczas dwuletniego członkostwa przedstawiciele państwa partycypowali w około 800 spotkaniach oraz ponad 100 rezolucjach Rady.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, ministrowie oraz inni przedstawiciele Rzeczypospolitej skupili się na zagadnieniach z dziedziny praw człowieka, w szczególności dotyczących respektowania prawa humanitarnego w czasie konfliktów zbrojnych. Problematyka zagrożeń dla światowego pokoju oraz sytuacji jednostek w czasie nadzwyczajnych okoliczności jakimi bez wątpienia są konflikty zbrojne stała się główną inicjatywą będącą przedmiotem działania Rzeczypospolitej Polskiej.

W maju 2018 roku została zorganizowana debata w czasie pierwszego polskiego przewodnictwa w Radzie Bezpieczeństwa. W dyskusji brał udział Prezydent RP, Andrzej Duda, który jako pierwszy w historii Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej prowadził debatę wysokiego szczebla (tzn. z udziałem głów państw lub ministrów spraw zagranicznych państw członkowskich RB ONZ) dotyczącą zagadnienia prawa międzynarodowego oraz jego poszanowania i roli.

Podczas prezydencji Polski w sierpniu 2019 roku odbyła się otwarta debata Rady Bezpieczeństwa Organizacji Narodów Zjednoczonych na temat udziału dzieci w konfliktach zbrojnych, podczas której głos zabrał polski minister spraw zagranicznych, Jacek Czaputowicz. 20 sierpnia 2019 roku zorganizowano spotkanie poruszające kwestie bezpieczeństwa na Bliskim Wschodzie.

Polsce zostało również przydzielone kierownictwo nad Komitetami Sankcyjnymi ds. Iraku, Sudanu i Sudanu Południowego. Działania przedstawicieli Rzeczypospolitej doprowadziły do zwiększenia aktywności prac tychże komisji.

Z inicjatywy Polski oraz Zjednoczonego Królestwa Rada Bezpieczeństwa, 20 czerwca 2019 roku, przyjęła rezolucję dotyczącą osób z niepełnosprawnościami w konfliktach zbrojnych. Była to pierwsza w historii rezolucja Rady Bezpieczeństwa dotycząca tego zagadnienia. Reprezentacji Polski zorganizowali również spotkanie na temat sytuacji mniejszości religijnych podczas konfliktów zbrojnych w dniu pierwszego Międzynarodowego Dnia Upamiętniającego Ofiary Przemocy na Tle Religijnym. Dzień Upamiętnienia Ofiar Przemocy na Tle Religijnym został również ustanowiony z polskiej inicjatywy.

Kadencja Polski jako niestałego członka Rady Bezpieczeństwa ONZ w latach 2018-2019 była poświęcona tematowi i kwestiom, które Polska od lat poruszała na arenie międzynarodowej. Szczególną uwagę skupiono na prawach człowieka, poszanowaniu prawa międzynarodowego oraz praw dzieci podczas konfliktów zbrojnych oraz prawa do wyznania i religii. Polska po zakończeniu kadencji w roli niestałego członka Rady Bezpieczeństwa ONZ, kontynuowała swoją działalność w tym zakresie na innych forach w ramach Organizacji Narodów Zjednoczonych.

Anna Nowak

Działania Polski na rzecz zapewnienia pokoju - zaangażowanie Polski w misje pokojowe ONZ

Od 1953 roku, Polska uczestniczyła w ponad 89 misjach różnego typu z nadania ONZ angażując przy tym ponad 120 tysięcy wojskowego oraz cywilnego personelu. Znaczne przyspieszenie udziału Polski w misjach międzynarodowych nastąpiło po 1989 roku.

Poniżej wypisane są jedne z najważniejszych misji pokojowych prowadzonych przez ONZ, w których uczestniczy Polska:

UNIFIL (United Nations Interim Force in Lebanon)

Polska była zaangażowana w latach 1992-2009. Polski Kontyngent Wojskowy liczył około 500 żołnierzy. W latach 1995-1997 dowódcą misji był gen. Stanisław Woźniak. Od 2019 Polska ponownie jest zaangażowana w tę misję, w której uczestniczy ok. 230 polskich żołnierzy.

Operacja Sangaris

We francuską operację prowadzoną w Republice Środkowoafrykańskiej w latach 2013-2016, Polska zaangażowała personel liczący około 35 osób wywodzących się z 33 Bazy Lotnictwa Transportowego w Powidzu. Dodatkowo, Polska udostępniła korzystanie z samolotu transportowego C-130E Hercules. Polska swoje zaangażowanie skończyła 15 kwietnia 2014 roku.

MONUSCO (Mission de l'Organisation des Nations Unies en République Démocratique du Congo)

Misja ta wyróżniała się spośród innych, ponieważ Polska po raz pierwszy w prawie całości ukompletowała skład misji z Żandarmerii Wojskowej. Łącznie zaangażowanych było około 130 osób. Korzyścią dla Polski było otrzymanie w maju 2007 roku statusu partnera Europejskich Sił Żandarmerii.

Polska musi angażować się w działania misji międzynarodowych, ponieważ upatruje swoje bezpieczeństwo w kolektywnej obronie kraju. Między innymi jest to powód, dla którego Polska angażuje się aktywnie do udziału w regionalnych i globalnych strukturach bezpieczeństwa. Dodatkowo polscy oficerowie i specjaliści są bardzo cenieni wśród społeczności międzynarodowej. Podczas misji pokojowych często piastują oni stanowiska szefów sztabów lub sektorów.

Do obowiązków sił stabilizacyjnych zaliczają się między innymi takie elementy jak:

- działania antyterrorystyczne,
- wspieranie tymczasowych władz w procesie jej przekazywania,
- wspieranie administracji lokalnej,
- ochrona miejsc kultu religijnego oraz ważnych miejsc kultury,
- przeprowadzanie/wspieranie ratowniczych akcji w razie występowania katastrof czy klęsk żywiołowych,
- prowadzenie działań antyterrorystycznych,
- patrolowanie stref buforowych (Miler, 2014).

Igor Miasnikow

CZEŚĆ III

COP24 · KATOWICE
UNITED NATIONS CLIMATE CHANGE CONFERENCE
POLAND 2018

KLIMAT I ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ

fol. Sebastian Indra / MSZ

spis treści

15 Działania Polski na rzecz zrównoważonego rozwoju w ramach Agendy 2030 i Celów, Zrównoważonego Rozwoju

Marta Skobel & Przemysław Kurlandt

24 Działania Polski na rzecz ochrony praw człowieka jako warunku zrównoważonego rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i środowiskowym

Kacper Szyszko i Daniel Matwiejczuk

20 Polska i Conference of the Parties - COP14 (Poznań), COP19 (Warszawa) i COP24 (Katowice)

Agnieszka Wójcik i Daniel Matwiejczuk

Działania Polski na rzecz zrównoważonego rozwoju w ramach Agendy 2030 oraz Celów Zrównoważonego Rozwoju

25 września 2015 r. została przyjęta rezolucja *Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030* przez Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych. Realizacja 17 Celów Zrównoważonego Rozwoju i 169 powiązanych z nimi zadań jest szansą na wzmocnienie powszechnego pokoju na świecie. Agenda 2030 jest planem, który ma na celu podjęcie działań na rzecz ludzi, planety, dobrobytu, pokoju i partnerstwa. W rankingu Zrównoważonego Rozwoju ONZ w 2021 r. Polska awansowała z 23. na 15. miejsce, otrzymując 80,2 punktów.

Cel 1. Koniec z ubóstwem

W 2019 roku w Polsce odnotowano poprawę sytuacji materialnej gospodarstw domowych oraz spadek zasięgu ubóstwa ekonomicznego o ok. 1% względem 2018 roku (GUS, 2020a). Niemniej jednak, rodziny wielodzietne nadal stanowią grupę najbardziej narażoną na ubóstwo skrajne (GUS, 2020a). W celu podniesienia warunków życia polskich rodzin w 2016 roku został wdrożony program „Rodzina 500+”. Według CBOS (2021, s.12) „cieszy się on dużym poparciem społecznym”, jednak jego prodemograficzny wpływ jest szeroko kwestionowany (Magda et al., 2019; Śmigielska, 2020). Na szczeblu rządowym podejmowane są także działania mające poprawić sytuację ekonomiczną poszczególnych grup społecznych: osób starszych (np., „Senior +”), osób z niepełnosprawnością (np., Fundusz Solidarnościowy), oraz dzieci i młodzieży (np., „Dobry start” czy „Maluch+”). Dodatkowo, w czerwcu tego roku Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej (2021) zaprezentowało projekt Strategii Demograficznej 2040, która poza zwiększeniem dzietności ma wesprzeć sytuację osób najbardziej zagrożonych ubóstwem.

Cel 2. Zero głodu

Jednym z priorytetów władz jest zapewnienie obywatelom dostępu do wysokiej jakości żywności oraz bezpieczeństwa żywnościowego kraju. Dlatego właśnie rząd skupia się na inwestycjach w promocję, wzrost konkurencji oraz ekspansję zagraniczną polskiego sektora rolno-spożywczego. Dla przykładu, w lipcu 2019 roku wdrożone zostały nowe instrumenty finansowe w celu zminimalizowania negatywnych skutków pandemii COVID-19 na płynność finansową gospodarstw rolnych i producentów rolno-spożywczych (BGK, 2021). Jednakże, według prognoz Polsce zagraża tzw. wielki kryzys wodny wynikający z deficytu, nadmiaru oraz zanieczyszczenia wody (Kundzewicz, Zaleski i Hausner, 2020). Pomimo ogromnego znaczenia efektywnego zarządzania gospodarką wodną dla rolnictwa, samorządy oraz eksperci wskazują, że dotychczasowe działania państwa w tym kierunku są niewystarczające (OPOS, 2020; Fundacja Aeris Futuro, 2020).

Cel 3. Dobre zdrowie i jakość życia

Według europejskiego wskaźnika „Healthy Life Years”, obserwowany jest systematyczny wzrost oczekiwanej długości trwania życia w zdrowiu Polek (64,1) i Polaków (60,9), chociaż odnotowywane wyniki plasują się poniżej średniej UE (Eurostat, 2021). Aby zwiększyć jakość życia i zdrowia obywateli, rząd wdraża i koordynuje szereg inicjatyw mających zmniejszyć nierówności w dostępie do opieki zdrowotnej i poprawić jakość służby zdrowia (Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii, 2021). Przyspieszona przez pandemię digitalizacja systemu zdrowia pozwoliła na wprowadzenie niezbędnych rozwiązań telemedycyny oraz wzrost bezpieczeństwa i komfortu pacjentów (Żakowiecki i Helak, 2020). Jednakże, aby podnieść jakość życia Polaków kluczowe jest dążenie do zmniejszenia spożycia papierosów i alkoholu (OECD, 2019; OECD, 2021a) oraz zwiększenia świadomości społecznej w zakresie profilaktyki zdrowotnej w celu podwyższenia wykrywalności chorób we wczesnych stadiach rozwojowych (Ministerstwo Zdrowia, 2017).

Cel 4. Dobra jakość edukacji

W 2020 roku na edukację w Polsce przeznaczono ok. 5% PKB (Statista, 2021). Rząd intensywnie inwestuje w kompetencje informatyczne szkół, kształcenie dorosłych, unowocześnianie szkolenia zawodowego oraz działalność badawczo-rozwojową (Ministerstwo Edukacji i Nauki, 2021). O jakości szkolnictwa w Polsce świadczyć mogą wysokie miejsca kraju w rankingach PISA (OECD, 2021b), a także wzrost pozycji polskich uczelni wyższych w prestiżowym rankingu QS (QS Ranking, 2021). Warto zauważyć jednak, że w Polsce odnotowuje się względnie niski odsetek absolwentów studiów w dziedzinach STEM (Komisja Europejska, 2019). Co więcej, rosnąca ilość młodych osób decyduje się na studia za granicą, po których tylko część wraca do kraju (OECD, 2014). Głównym problemem pozostaje jednak kwestia niedoboru nauczycieli wynikająca z niskiego wynagrodzenia i warunków pracy, który w połączeniu z napiętymi stosunkami między tą grupą zawodową, a rządem może negatywnie wpłynąć na jakość szkolnictwa w Polsce (Komisja Europejska, 2019).

Cel 5. Równość płci

W 2020 r. wskaźnik równouprawnienia płci dla Polski wyniósł 55,8 na 100 punktów, przez co kraj zajął niechlubne 24. miejsce w UE (EIGE, 2020). Jak podaje Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich (2020) udział kobiet w życiu politycznym jest nadal znacznie niższy niż mężczyzn. Co więcej, decyzje rządu w sprawie wypowiedzenia Konwencji Stambulskiej mającej na celu zwalczania przemocy wobec kobiet i mężczyzn (Amnesty International, 2020), ograniczanie dostępu do seksualnej i reprodukcyjnej opieki zdrowotnej, które wywołało falę protestów w Polsce i poza granicami (PAP 2021) oddalają Polskę od realizacji założeń równości społecznej.

Cel 6. Czysta woda i warunki sanitarne

W zakresie realizacji Celu 6 podjęte działania obejmują dyspozycyjność zasobów wód, poprawę stanu ekologicznego i jakości chemicznej. Wdrożenie planów jest możliwe poprzez stworzenie odpowiednich mechanizmów prawno-finansowych sprzyjających zastosowaniu zasobów wodnych, przy wykorzystaniu wodo-oszczędnych technologii oraz modernizacji oczyszczalni ścieków. Od 2014 do 2020 roku został zrealizowany Program Operacyjny Infrastruktury i Środowiska, który miał na celu adaptację do zmian klimatu, w szczególności zabezpieczenie i zwiększenie odporności na ryzyko pojawienia się klęsk żywiołowych. Projekty zakładające działania w ramach gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracjach zostały dofinansowane do końca 2020 r. na kwotę ponad 8,4 mld zł. Od 2015 r. odsetek ludności zaopatrywanej z sieci wodociągowej w wodę nieodpowiadającą wymaganiom zmniejszył się do 2019 r. o 0,8% (GUS, 2020b), natomiast odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w latach 2015-2019 wzrósł o 1,8% (GUS, 2020b). W 2015 roku po 24 dekadzie roku 95% terenów rolniczych w Polsce było objętych suszą, w tym 38% to susza ekstremalna (GUS, 2015). W ramach projektu „Woda dla rolników” (PROW 2014-2020) przeznaczono środki w wysokości 40 mln zł.

Cel 7. Czysta i dostępna energia

Polska aktualnie mierzy się z transformacją energetyczną polegającą na zmniejszeniu udziału węgla kamiennego i brunatnego (70%) w polskim mixie energetycznym i zastąpieniu go odnawialnymi źródłami energii (Macuk, 2020, s.8). Pomimo rządowego wsparcia inicjatyw przyjaznych środowisku (np. poprzez programy „Mój Prąd” czy „Energia Plus”) oraz rozbudowy sieci elektroenergetycznej, osiągnięcie neutralności klimatycznej i poprawy jakości powietrza nadal stanowi poważne wyzwanie dla Polski. Z szacunków byłego resortu energii wynika, że transformacja w kierunku gospodarki zeroemisyjnej w przypadku Polski wymagać będzie nakładów finansowych rzędu 700-900 mld EUR w okresie 2021-2050 (Serwis Samorządowy PAP, 2019). Tak wielka suma jest skutkiem tego, że redukcja emisji gazów cieplarnianych nie tylko wymaga sporego zastrzyku finansowego w sektorze energetyki (szacowanego na 300-400 mld zł), ale także modernizacji m.in. transportu, budownictwa i rolnictwa oraz dialogu i mobilizacji społecznej.

Cel 8. Wzrost gospodarczy i godna praca

Od 25 lat gospodarka Polski rozwija się w stabilnym tempie zapewniając stopniowy wzrost średniego dochodu na mieszkańca (PAIH, 2020). Choć pandemia zdecydowanie odcisnęła piętno na przedsiębiorstwach działających w Polsce, wraz ze znoszeniem obostrzeń i wzrostem liczby osób zaszczepionych antycypuje się przyspieszenie ożywienia gospodarczego (Komisja Europejska, 2021a). Tarcza Finansowa PFR, na którą przeznaczono 100 mld zł, to jedno z narzędzi wdrożonych przez rząd w celu wsparcia przedsiębiorstw dotkniętych skutkami pandemii (PFR, 2021). Co więcej, podejmowane są działania mające wpłynąć na poprawę zatrudnienia i warunków pracy w Polsce, jednak znaczna część osób młodych oraz osób z niepełnosprawnością nadal pozostaje bez pracy (Rak i Marcysiak, 2017; Grablewski, 2019). Jednak dowodem potencjału gospodarczego oraz atrakcyjności rynku pracy w Polsce jest zintensyfikowany w 2014 r. napływ imigrantów zarobkowych z Ukrainy, który także w dużym stopniu przyczynił się do wzrostu gospodarczego Polski w ostatnich latach (Strzelecki, Wyszyński i Growiec, 2020).

Cel 9. Innowacyjność, przemysł, infrastruktura

Działania podejmowane przez rząd w zakresie celu 9. obejmują między innymi: rozwój przemysłu, wsparcie innowacyjności, konkurencyjności i ekspansji polskich firm, wzmocnienie infrastruktury transportowej oraz cyfrowej, a także upowszechnianie inicjatyw opartych na zrównoważonym rozwoju (Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii, 2021). Kluczowym programem w obszarze innowacji jest Narodowy Plan Szerokopasmowy skupiony na rozwoju infrastruktury szerokopasmowej, który ma umożliwić wszystkim Polakom dostęp do szybkiego internetu (Komisja Europejska, 2021b). Co więcej, poza modernizacją infrastruktury cyfrowej, drogowej i kolejowej oraz rozbudową sieci ścieżek rowerowych, trwają obecnie prace nad wartym 3,5 mld PLN projektem budowy Portu Zewnętrznego w Gdyni (Port Gdynia, 2021). Ponadto, na szczeblu rządowym stymulowane są inicjatywy skoncentrowane na tworzeniu nowoczesnych klastrów biznesowych, a także na transferze technologii i wiedzy między Polską a krajami rozwijającymi się.

Cel 10. Mniej nierówności

W celu zniwelowania rozbieżności w perspektywach rozwoju społeczno-gospodarczym wśród Polaków, poza wcześniej wspomnianym „Rodzina 500+”, rząd wprowadził dodatkowe świadczenie pieniężne dla emerytów i rencistów, wdrożył projekt „Dostępność Plus” mający zwiększyć samodzielność osób niepełnosprawnych oraz starszych, a także wsparł rodziny wielodzietne poprzez Kartę Dużej Rodziny czy „Mama 4+”. Dodatkowo, realizowany do 2020 roku Program Operacyjny Polska Wschodnia (POPW) skoncentrowany był na rozwoju innowacyjności i konkurencyjnej gospodarki we wschodniej Polsce (PARP, 2020). Niemniej jednak, nadal zauważalne są znaczne nierówności między terenami miejskimi a wiejskimi, które objawiają się na przykład wykluczeniem transportowym skutkującym brakiem możliwości elastycznego planowania czasu pracy czy obniżeniem perspektyw znalezienia zatrudnienia (Magda, 2020).

Cel 11. Zrównoważone miasta i społeczności

Inicjatywy rządu w zakresie celu 11. obejmują między innymi: poprawę jakości życia obywateli poprzez podnoszenie jakości usług publicznych, wsparcie rynków lokalnych, a także inwestycje w zrównoważony, inkluzywny i spójny rozwój polskich miast i regionów (Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju, 2019). Ważnym elementem strategii rządu w tym obszarze jest Program Rozwoju Elektromobilności, który polega na rozwoju rynku pojazdów elektrycznych oraz stworzeniu tzw. ekosystemu elektromobilności angażującego ministerstwa, samorządy, organizacje pozarządowe, instytucje finansowe, uniwersytety oraz przemysł (Ministerstwo Aktywów Państwowych, 2020).

Cel 12. Odpowiednia konsumpcja i produkcja

W 2019 r. rozpoczął się proces realizacji Mapy drogowej transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym, działania na szczeblu rządowym mające na celu umożliwienie wdrożenia nowego modelu gospodarczego w Polsce. Zadaniem powołanej w 2019 r. Krajowej Inteligentnej Specjalizacji Gospodarczej o Obiegu Zamkniętym (KIS GOZ) było rozpoczęcie identyfikacji preferencyjnych obszarów, wspierających badania, rozwój i innowacyjność. W zakresie realizacji działań na rzecz gospodarki odpadami, należy uwzględnić program Czystość Plus, który miał na celu nowelizację ustaw, umożliwiających jednostkom samorządów terytorialnych do osiągnięcia poziomów przygotowania do recyklingu odpadów komunalnych. Według danych GUS, w 2019 r. zebrano 12,8 mln ton odpadów komunalnych, co oznacza wzrost o 2,1% w porównaniu z 2018 r. (na jednego mieszkańca przypada średnio 332 kg odpadów komunalnych, co stanowi wzrost o 7 kg w porównaniu z rokiem poprzednim). Od 2015 do 2019 roku wskaźnik powtórnego wykorzystania materiałów zmniejszył się o 1.8% (GUS, 2019). Udział powierzchni ekologicznych użytków rolnych z certyfikatem w gospodarstwach ekologicznych w powierzchni użytków rolnych ogółem w gospodarstwach rolnych (2015-2019) zmniejszył się o 0.79% (GUS, 2019). Do 2030 r. projekt strategiczny Polityka Surowca Państwa dotyczy zarządzania zasobami geologicznymi, gdzie należy uwzględnić rekultywację zdegradowanych terenów przemysłowych, opuszczonych kopalni i hałd.

Cel 13. Działania w dziedzinie klimatu

Priorytetem w podjęciu działań na rzecz Celu 13 jest zmniejszenie koncentracji CO₂ w atmosferze, jak i zastosowanie innowacyjnych technologii z wykorzystaniem źródeł energii. Zostały podjęte działania na szczeblu rządowym, które obejmują Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (realizacja niskoemisyjnych strategii miejskich, poprawa jakości powietrza), Politykę ekologiczną państwa 2030 (strategia rozwoju dot. środowiska i gosp. wodnej), Politykę Energetyczną Polski do 2040 r., jak i inicjatywę Miasto z klimatem (wsparcie miast podczas transformacji). 50 najbardziej zanieczyszczonych miast w Europie 33 znajdują się w Polsce, dane dotyczą zanieczyszczenia powietrza, w ciągu roku następuje 48 tys. przedwczesnych zgonów, a 5,8 tys. osób umiera przedwcześnie w wyniku emisji z elektrowni węglowych (GUS, 2020b). Zdaniem ClientEarth zachodzi wysokie ryzyko realizacji w pełni planu Sprawiedliwej transformacji dla województwa łódzkiego, ze względu na brak decyzji dotyczących bloków węglowych, które należy zastąpić blokami energetycznymi zasilanymi innym paliwem, tak aby zmniejszyć emisję gazów cieplarnianych do atmosfery (Fundacja ClientEarth, 2021). Według danych Eurostatu, w 2018 r. w sektorach non-ETS w Polsce emisja gazów cieplarnianych (CO₂) wynosiła 218,0 mln ton, co oznacza wzrost o 21,1 % w porównaniu z 2005 r.

Cel 14. Życie pod wodą

W zakresie realizacji Celu 14 priorytetem są działania oparte na zrównoważonym i efektywnym wykorzystaniu zasobów morskich, zwiększeniu udziału sektora gospodarki morskiej w PKB oraz wzmocnieniu pozycji polskich portów morskich. W 2019 r. został przyjęty Program rozwoju polskich portów morskich do 2030 r. Według danych przedstawionych przez GUS, w 2020 r. obroty ładunkowe w portach morskich wynosiły 88,5 mln ton, jest to o 5,7% mniej niż w 2019 r. Morską flotą transportową polscy przewoźnicy przewieźli o 6,8% mniej ładunków niż w 2019 r. W przemyśle stoczniowym w 2020 r. zbudowano 8 jednostek pływających (o 5 więcej niż w 2019 r.). W 2020 r. polska flota rybacka liczyła 823 jednostki (o 4 mniej niż w 2019 r.).

Cel 15. Życie na lądzie

Polska cechuje się dużą różnorodnością biologiczną, gdzie występują obszary przyrodnicze objęte ochroną stanowiące ponad 32% ogólnej powierzchni kraju. Priorytetem w zakresie realizacji na szczeblu krajowym jest poprawa stanu jakości środowiska. W ramach ochrony przyrody w Polsce powstały strategiczne programy, takie jak Zarządzanie siecią Natura 2000, Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, Program LIFE. Według danych GUS, od 2015 do 2019 roku udział gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji w powierzchni ogółem zmniejszył się o 0,041%. Udział powierzchni gruntów leśnych w powierzchni lądowej (2015-2019) wzrósł o 0,1%.

Cel 16. Pokój, sprawiedliwość i silne instytucje

Działania wspierające Cel 16 mają za zadanie zwiększyć skuteczność państwa i instytucji na rzecz społeczeństwa i rozwoju gospodarki, poprawę jakości stanowionego prawa i jego stosowania. Projekty strategiczne mające na celu realizację działań na szczeblu rządowym to Budowa sieci CAM (mediacje w sprawach gospodarczych), Strategia Rozwoju Rynku Kapitałowego (SRRK), Reforma Rachunkowości Publicznej. Według danych GUS, średni czas dochodzenia należności z umów drogą sądową (2015-2019) nie uległ zmian, wynosi on 685 dni. Natomiast wskaźnik efektywności rządzenia (2015-2019) zmniejszył się o 0,20 punktów. Stopa inwestycji sektora instytucji rządowych i samorządowych (2015-2019) zmniejszyła się o 0,2%. Wskaźnik jakości stanowionego prawa w Polsce w 2015 r. wynosił 1,00 punkt, w latach 2016-2018 odnotowano spadek o 0,7 punktu, natomiast w 2019 roku wskaźnik ukształtował się na poziomie 1,01 punktu (GUS, 2020).

Cel 17. Partnerstwo na rzecz celów

Ministerstwo Spraw Zagranicznych (MSZ) jest koordynatorem projektu strategicznego na rzecz pomocy rozwojowej z krajami Partnerstwa Wschodniego, Afryki Subsaharyjskiej, Bliskiego Wschodu i Azji Południowo-Wschodniej. Od stycznia 2021 r. realizowany jest Wieloletni program współpracy rozwojowej na lata 2021-2030. Solidarność dla rozwoju. Partnerstwo pełni istotną rolę w realizacji Agendy 2030 i Celów Zrównoważonego Rozwoju. Współpraca i dialog umożliwiają dostosowanie planów do realiów każdego państwa. Oficjalna pomoc rozwojowa ogółem w rok 2020 wynosiła 802,90 mln USD (GUS, 2021). Działania na rzecz celu 17 wymagają aktywnego zaangażowania podmiotów publicznych, prywatnych, organizacji pozarządowych, sektorów prywatnych oraz społeczeństwa obywatelskiego.

Podsumowanie

Po ponad 5 latach funkcjonowania Agendy 2030 i wdrażania krajowych planów realizacji jej celów, można stwierdzić, że w Polsce na szczeblu rządowym podejmuje się szereg inicjatyw na rzecz ludzi, planety, dobrobytu, pokoju i partnerstwa. Kryzys wywołany pandemią podkreślił istotę sprawiedliwego i zrównoważonego rozwoju, tym samym mobilizując rządy do przyspieszenia i zintensyfikowania działań przyczyniających się do spełnienia założeń Agendy 2030. Należy podkreślić, że kompleksowy charakter celów oraz współzależności między nimi wymagają włączenia różnych aktorów i środowisk oraz wzmocnienia współpracy i dialogu, aby móc je właściwie zaadresować. Kluczowe jest także stałe monitorowanie postępów na poziomie lokalnym, regionalnym oraz narodowym, aby upewnić się, że rozwój Polski jest zrównoważony pod względem gospodarczym, społecznym oraz środowiskowym.

Marta Skobel i Przemysław Kurlandt

Polska i Konferencje Stron - Conference of the Parties - COP14 (Poznań), COP19 (Warszawa), COP24-(Katowice)

Spółeczność międzynarodowa wyczekuje i przygotowuje się już do szczytu klimatycznego COP26 w Glasgow przeniesionego z 2020 r. na listopad 2021 r. z powodu pandemii koronawirusa. Niniejsza publikacja stanowi dobry punkt wyjścia do krótkiej refleksji na temat historii konferencji klimatycznych COP, a w szczególności polskiej dyplomacji klimatycznej. Polska już czterokrotnie sprawowała bowiem prezydencję podczas COP tj. w Bonn (COP5), Poznaniu (COP14), Warszawie (COP19) i Katowicach (COP24), a trzy razy pełniła obowiązki państwa-gospodarza COP.

Co kryje się za akronimem "COP"?

COP (ang. Conference of the Parties), a bardziej precyzyjnie-Konferencja Stron Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w Sprawie Zmian Klimatu (dalej również: 'UNFCCC') jest najwyższym organem decyzyjnym Konwencji, a w jej skład wchodzi przedstawiciele stron Konwencji. W wymiarze praktycznym jest to największe i najważniejsze światowe forum w obszarze przeciwdziałania zmianom klimatu. Sama Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w Sprawie Zmian Klimatu jest umową międzynarodową z zakresu ochrony środowiska, regulującą założenia międzynarodowej współpracy w obszarze ograniczania emisji gazów cieplarnianych, a której głównym celem jest doprowadzenie do ustabilizowania koncentracji gazów cieplarnianych w atmosferze na poziomie, który zapobiegałby niebezpiecznej antropogenicznej ingerencji w system klimatyczny (UNFCCC, 1992, art. 2). Konwencja została przyjęta podczas Konferencji Narodów Zjednoczonych na temat Środowiska i Rozwoju (tzw. Szczyt Ziemi) w 1992 r. w Rio de Janeiro, a weszła w życie w 1994 r. i liczy 197 stron, w tym wszystkie państwa członkowskie Organizacji Narodów Zjednoczonych, Palestyna-mająca w ONZ status nieczłonkowskiego państwa obserwatora, Niue i Wyspy Cooka oraz Unia Europejska (która jest jedyną organizacją międzynarodową będącą stroną UNFCCC). Zgodnie z art. 7 ust. 2 Konwencji Konferencja Stron (COP) ma za zadanie regularnie dokonywać przeglądu realizacji postanowień Konwencji i wszelkich związanych z nią instrumentów prawnych, które mogą być przyjęte przez strony, oraz podejmować, w ramach swych kompetencji, decyzje konieczne do popierania efektywnej realizacji postanowień Konwencji.

Konferencje Stron odbywają się zwyczajowo co rok, chyba że strony postanowią inaczej (jak w 2020 r., kiedy COP nie odbył się z uwagi na globalną pandemię) z zachowaniem rotacji w ramach pięciu grup regionalnych, tj. afrykańskiej, wschodnioeuropejskiej (do której należy Polska), Europy Zachodniej i tzw. pozostałych regionów, Azji i Pacyfiku oraz Ameryki Łacińskiej i Karaibów. Pierwsza Konferencja Stron (COP1) odbyła się w Berlinie w 1995 r. Od dłuższego czasu COP-y stanowią nie tylko platformę negocjacji dyplomatycznych delegatów stron Konwencji, ale przybierają również charakter globalnych targów klimatycznych, którym towarzyszą liczne side-event'y, organizowane przez strony, przedstawiciele biznesu, nauki, trzeciego sektora (w tym organizacji młodzieżowych i aktywistów klimatycznych).

Do zadań prezydencji COP należy przede wszystkim zapewnienie odpowiednich warunków negocjacyjnych, łagodzenie i rozstrzyganie zaistniałych sporów oraz bezstronne moderowanie negocjacji. Prezydencja rozpoczyna się pierwszego dnia COP-u i trwa do pierwszego dnia kolejnej edycji konferencji, a zatem nie ogranicza się jedynie do dwóch tygodni trwania klimatycznego szczytu.

Najważniejsze osiągnięcia COP-ów

Sama Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w Sprawie Zmian Klimatu jest dokumentem ogólnym, określającym jedynie podstawowe zasady i zobowiązania, którymi powinny kierować się strony, aby zrealizować określone w niej cele. UNFCCC nie reguluje natomiast wiążących mechanizmów ograniczenia emisji gazów cieplarnianych, stąd istotne znaczenie przyjmowanych na poszczególnych COP-ach zobowiązań i deklaracji. Do najważniejszych z nich należy zaliczyć Protokół z Kioto, Porozumienie Paryskie i Katowicki Pakiet Klimatyczny. Podczas COP3 w 1997 r. przyjęto tzw. Protokół z Kioto–pierwsze porozumienie służące implementacji UNFCCC–ustanawiający ramy czasowe dla redukcji emisji gazów cieplarnianych oraz cele redukcyjne w ramach okresu rozliczeniowego 2008–2012. W ramach tego okresu rozliczeniowego kraje uprzemysłowione zobowiązały się do zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych średnio o 5 proc. poniżej poziomów z 1990 r. Podczas COP18 w 2012 r. w Doha uzgodniono drugi okres rozliczeniowy Protokołu na lata 2013–2020, w ramach którego strony, które do niego przystąpiły, zobowiązały się do zmniejszenia emisji średnio o 18 proc. poniżej poziomów z 1990 r. Szczegółowe zasady wdrażania Protokołu z Kioto zostały uzgodnione i przyjęte podczas COP7 w Marrakeszu. W praktyce Protokół z Kioto był aktem mało efektywnym, gdyż obowiązywał tylko w odniesieniu do ok. 12 proc. światowych emisji, jako że wiele podmiotów emitujących znaczne ilości gazów cieplarnianych nie było nim objętych (EC Europa, 2017). Kolejno podczas COP19 w Warszawie w 2013 r. strony uzgodniły, a podczas COP20 w Limie zobowiązały się do przedstawienia dobrowolnych celów redukcji emisji gazów cieplarnianych tzw. INDC (ang. Intended Nationally Determined Contributions).

Obecnie głównym narzędziem implementacji Konwencji jest Porozumienie Paryskie przyjęte podczas COP21 w 2015 r. w Paryżu, a które weszło życie w 2016 r., obejmujące już nie tylko państwa rozwinięte. Porozumienie Paryskie jest pierwszym w historii uniwersalnym, prawnie wiążącym porozumieniem w dziedzinie klimatu. Wymogiem wejścia w życie Porozumienia była jego ratyfikacja przez co najmniej 55 państw odpowiadających za co najmniej 55 proc. światowych emisji gazów cieplarnianych. Strony Porozumienia zobowiązały się do utrzymania wzrostu średniej temperatury na świecie znacznie niższego niż 2°C powyżej poziomu sprzed epoki przemysłowej oraz dążenia do utrzymania go na poziomie 1,5°C. Strony zobowiązały się też do dążenia do osiągnięcia równowagi między antropogenicznymi emisjami gazów cieplarnianych pochodzącymi ze źródeł i usuwaniem przez pochłaniacze w drugiej połowie obecnego wieku, co ma z kolei doprowadzić do osiągnięcia celu neutralności klimatycznej, w związku z czym szczyt światowych emisji gazów cieplarnianych powinien zostać osiągnięty jak najszybciej. Państwa–strony zobowiązały się również do aktualizowania swoich zobowiązań klimatycznych co pięć lat, a bilans zobowiązań i ich implementacji ma odbywać się regularnie. Ratyfikacja Porozumienia Paryskiego oznaczała zatem przekształcenie dobrowolnych deklaracji INDC w wiążące zobowiązania, tzw. NDC (ang. Nationally Determined Contributions). Polska ratyfikowała wszystkie kluczowe międzynarodowe umowy mające na celu przeciwdziałanie zmianom klimatu, tj. Ramową Konwencję Narodów Zjednoczonych w Sprawie Zmian Klimatu, pierwszy i drugi okres rozliczeniowy Protokołu z Kioto oraz Porozumienie Paryskie.

COP14 w Poznaniu

W 2008 r. została zorganizowana 14. Konferencja Stron Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w Sprawie Zmian Klimatu. Odbywała się ona w dniach 1–12 grudnia w Poznaniu na terenie Centrum Kongresowego Międzynarodowych Targów Poznańskich. W jej trakcie państwa pochylały się nad kwestiami związanymi z dalszą implementacją Konwencji oraz Protokołu z Kioto, pomocą krajom rozwijającym się czy redukcją emisji CO₂ spowodowaną deforestacją w państwach rozwijających się (ang. Reducing Emissions from Deforestation in Developing Countries, 'REED') (UNFCCC Secretariat, 2008). To właśnie w toku negocjacji klimatycznych rozpoczętych na szczycie w Poznaniu i kontynuowanych na następnych konferencjach (m.in. na COP16 w Meksyku i COP19 w Warszawie) został stworzony mechanizm REED. Ma on służyć finansowaniu ochrony lasów tropikalnych i przeciwdziałaniu deforestacji w celu redukcji emisji gazów cieplarnianych. W trakcie poznańskiego COP-u nie zawarto wiążących porozumień czy deklaracji stron, mimo to szczyt był chwalony przez uczestników ze względu na organizację, jak i rolę Polski w moderowaniu negocjacji klimatycznych oraz łagodzeniu konfliktów (Sobolewski, 2009).

COP19 w Warszawie

Polska pełniła obowiązki państwa-gospodarza Konferencji Stron po raz drugi w 2013 r., organizując COP19 w Warszawie na Stadionie Narodowym w dniach 11–22 listopada. Szczytowi klimatycznemu COP19 towarzyszyło wiele kontrowersji wywołanych m.in. faktem, iż równolegle w Warszawie w budynku Ministerstwa Gospodarki odbywał się Międzynarodowy Szczyt Węgla i Klimatu objęty patronatem tegoż Ministerstwa, co wywołało zdecydowany sprzeciw środowiska pozarządowych organizacji proekologicznych (Vidal & Harvey, 2013). Dodatkowo w trakcie szczytu jego przewodniczący – Marcin Korolec został zdymisjonowany ze stanowiska Ministra Środowiska, co również spotkało się z negatywną reakcją trzeciego sektora (Vidal & Harvey, 2013), jak i międzynarodowej opinii publicznej (Hakim & Zurawik, 2013). Pomimo tych zawirowań na szczycie udało się: ustalić harmonogram globalnych negocjacji, które w założeniu miały prowadzić do przyjęcia porozumienia klimatycznego w Paryżu, podjąć decyzje dot. finansowania założonego w 2009 r. Zielonego Funduszu Klimatycznego, powołać Warszawski Międzynarodowy Mechanizm Strat i Szkód „Loss and Damage”. Ponadto, postanowiono, że kraje rozwinięte mają corocznie przeznaczać na Zielony Fundusz Klimatyczny minimum 10 mld dolarów ze środków publicznych (UNFCCC Secretariat, 2013).

COP24 w Katowicach

W dniach 2–16 grudnia 2018 r. w Katowicach odbył się szczyt klimatyczny COP24. Głównym celem Konferencji było przyjęcie przez strony zasad implementujących do Porozumienia Paryskiego w myśl często powtarzanego hasła „Bez Katowic nie ma Paryża”. Przebieg szczytu był spokojny, choć na kilka dni przed jego rozpoczęciem Turcja ogłosiła, że chce zmienić swój status z państwa rozwijającego na rozwijające się. Taki zabieg spowodowałby, że Turcja zamiast dokładać się do funduszu dla państw rozwijających się (Fundusz Adaptacyjny), otrzymywałaby z niego wsparcie (Skłodowska & Zasuń, 2018). Kolejnymi kwestiami spornymi była transparentność w zakresie raportowania o obniżaniu emisji, jako że państwa rozwinięte preferowały uzyskać jeden finalny termin raportowania bez różnicowania państw, czemu sprzeciwiały się państwa rozwijające się, oraz finanse, gdyż państwa afrykańskie dążyły do zwiększenia nakładów finansowych przez grupę państw rozwiniętych. Z kolei na samym końcu obrad Brazylija wniosła zastrzeżenie dotyczące zapisów umożliwiających handel redukcją emisji gazów cieplarnianych po 2020 r., w związku z czym kwestie te zostały przełożone na następną Konferencję Stron (Polityka Insight, 2018).

Jednocześnie pozytywnie oceniono sprawowanie przez Polskę prezydencji, w szczególności prowadzenie skutecznych negocjacji, co było podkreślane przez delegacje innych państw (Polityka Insight, 2018). Stanowiło to potwierdzenie tego, iż Polska posiada dobry zespół negocjatorów klimatycznych i podczas COP24 to ich działania w dużej mierze przyczyniły się do sukcesu, jakim było wypracowanie Katowickiego Pakietu Klimatycznego (Katowice Rulebook). Zostały w nim ujęte zasady implementujące do Porozumienia Paryskiego, a do jego najbardziej kluczowych ustaleń możemy zaliczyć:

- Przyjęcie wytycznych dot. systemu transparentności, stworzenie jednego systemu, bazującego na wspólnych zasadach dla wszystkich stron Porozumienia Paryskiego, zgodnie z którymi: strony mają przedłożyć swój pierwszy raport dwuletni do końca 2024 r. i stosować te same metodologie obliczeniowe bazujące na wytycznych IPCC z 2006 r. W wytycznych wprowadzono też limitowaną ilość uproszczeń dla państw rozwijających się. Dodatkowo państwa cyklicznie mają raportować progres w implementacji swoich kontrybucji.
- Wypracowanie dokumentu dot. mitygacji. Uwzględniono w nim wspólne interesy państw rozwiniętych i rozwijających się. Treść dokumentu opiera się na silnych zobowiązaniach w odniesieniu do wymaganych informacji i zasad rozliczania krajowych kontrybucji, które też zostały szczegółowo opisane w Katowickim Rulebooku.
- Częścią Katowickiego Rulebooka są również komunikaty adaptacyjne, czyli wskazówki dla państw, w jaki sposób komunikować i raportować działania adaptacyjne. Dzięki tym zapisom informacja na temat adaptacji będzie regularnie aktualizowana – ma to na celu zmotywować państwa do poprawy jakości działań adaptacyjnych.

- W zakresie kwestii finansowych zdecydowano m.in., że od 1 stycznia 2019 r. Fundusz Adaptacyjny zacznie podlegać pod Porozumienie Paryskie. Z kolei do listopada 2020 r. Komitet Stały ds. Finansów zobowiązany został do przygotowania szacunkowych potrzeb finansowych państw rozwijających się. Ustalono też zasady raportowania pomocy finansowej przez państwa, jak również zasady informowania o planowanej pomocy finansowej.
- Stworzono również Platformę Lokalnych Społeczności i Ludów Tubylczych, jako wspierającą grupę roboczą, podkreślając, że prawa człowieka ludów tubylczych są podstawą działań platformy.

Ponadto, Polska w trakcie szczytu prowadziła szereg dyskusji, których owocem były m.in. przyjęte deklaracje, tj. Śląska Deklaracja Solidarnej i Sprawiedliwej Transformacji, Śląska Deklaracja Ministerialna „Lasy dla klimatu” (wątek lasów pojawiał się na każdej z „polskich” Konferencji Stron) czy Katowickie Partnerstwo na rzecz Elektromobilności (UNFCCC Secretariat, 2018). Do każdej z powyższych inicjatyw przystąpiło ponad 55 państw biorących udział w szczycie.

Co dalej, czyli czego można oczekiwać po COP26 w Glasgow?

Oczekiwania wobec COP26 w Glasgow są bardzo duże – powszechnie uważa się bowiem, że będzie to najważniejsza Konferencja Stron od COP21 w Paryżu. COP26 ma być platformą do analizy sukcesów i porażek w zakresie implementacji Porozumienia Paryskiego. Należy też oczekiwać uzgodnienia zasad handlu emisjami dwutlenku węgla na rynkach (czego nie udało się osiągnąć w Madrycie podczas COP25) oraz wyznaczenia nowych celów w kwestii planów redukcji emisji gazów cieplarnianych, tym bardziej, że opieranie się na hasle „Zawsze będziemy mieli Paryż” (odnosząc się do przywoływania sukcesu Porozumienia Paryskiego, ilekroć negocjacje dotyczące nowych celów, inicjatyw czy zobowiązań kończą się fiaskiem) jest niewystarczające w obliczu pogłębiającego się kryzysu klimatycznego.

Agnieszka Wójcik i Daniel Matwiejczuk

Działania Polski na rzecz ochrony praw człowieka jako warunku zrównoważonego rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i środowiskowym

Prawa człowieka są niezwykle ważnym elementem porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej i znacząco przekładają się one na cele zrównoważonego rozwoju wymienione w agendzie ONZ. Wśród celi zrównoważonego rozwoju możemy znaleźć m.in.: Dobre zdrowie i jakość życia, Wzrost gospodarczy i godną pracę czy koniec z ubóstwem.

Polska już od lat 80, kiedy to w polskim porządku prawnym pojawiły się instytucje dbające o przestrzeganie praw człowieka jak i szerzej praw obywatela. To było pierwsze jasne wskazanie przez Polskę kierunku w jakim chce się rozwijać. Wcześniej natomiast Rzeczpospolita Polska była stroną w umowach mających zagwarantować podstawowe prawa człowieka obywatelom państw-stron. Prawa człowieka można podzielić na 3 generacje. Prawa I generacji to prawa wolnościowe, obywatelskie i podstawowe jak np. prawo do życia. Prawa człowieka II generacji w większości dotyczą kwestii ekonomicznych, socjalnych czy kulturowych. Trzecią generację stanowią tzw. prawa kolektywne (zwane także solidarnościowymi). Każde z nich ma bardziej lub mniej oczywisty związek z rozwojem w wymiarze społecznym - tutaj choćby kwestie prawa do mieszkania ujęte w Artykule 25 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, czy prawa do godnej płacy bądź prawa do ochrony środowiska. W zakresie ochrony powyższych praw Rzeczpospolita Polska podejmowała różnorodne działania.

Wymiar społeczny

Jednym z kluczowych działań Polski w tym zakresie są gwarancje konstytucyjne, które potwierdzają prawa człowieka zwłaszcza pierwszej generacji, aczkolwiek dużo istotniejsze są tutaj działania związane z wprowadzaniem programów socjalnych mających na celu walkę z ubóstwem, czyli realizację celu zrównoważonego rozwoju numer jeden. Nakłada się również na ten czynnik fakt, iż Polska zwiększa wynagrodzenie minimalne (corocznie zwiększa się o co najmniej 50 złotych) w celu realizacji zarówno praw konstytucyjnych jak i celów zrównoważonego rozwoju. Ponadto organy Rzeczypospolitej Polskiej działają bardzo aktywnie na rzecz ochrony prawa do mieszkania - ustawa o ochronie praw lokatorów, a zwłaszcza nowelizacje z 2018, które wprowadziły szereg rozwiązań gwarantujących i ochraniających lokatorów oprócz tego warto również wskazać na rządowe programy mieszkanie + dla młodych mających ułatwić i wesprzeć młode osoby w staraniu się o mieszkanie. Sama idea projektu jest niewątpliwie wyrazem dbania o realizację prawa do mieszkania. Oprócz tego w polskim ustawodawstwie istnieją instytucje wspierające w tym zakresie obywatele, czyli mieszkania komunalne, mieszkania socjalne, spółdzielnie mieszkaniowe, TBS-y są to Towarzystwa Budownictwa Społecznego. Wreszcie działania w zakresie ochrony praw podejmuje Rzecznik Praw Obywatelskich działający na poziomie ustawodawczym jak i w indywidualnych sprawach. Oczywiście we wskazywanym obszarze polityki mieszkaniowej jest jeszcze wiele kwestii wymagających korekty, niemniej część działań Polski jest niewątpliwie godna uwagi

Wymiar gospodarczy

Jednym z kluczowych działań Polski w tym zakresie są gwarancje konstytucyjne, czyli artykuły 64-76 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, które są podstawą prawną na podstawie, której zapewniane są w Polsce praw człowieka z zakresu gospodarczego. Zaś polskie instytucje wspierają obywateli w zakresie ochrony ich praw. Niejednokrotnie są to instytucje państwowe takie jak Rzecznik Praw Konsumenta, Rzecznik Małych Przedsiębiorstw czy też Rzecznik Praw Obywatelskich. Warto podkreślić działania w zakresie praw pracowniczych jak i w zakresie ochrony prawa do nauki. Na polu ochrony prawa do nauki działają w niektórych samorządach terytorialnych rzecznicy praw ucznia, których zadaniem jest wspieranie uczniów w walce o ich prawa jak i popularyzacja praw ucznia, które są istotnym elementem prawa do nauki. Warto również dodać, iż Polska podejmuje działania na rzecz ochrony prawa do nauki również względem cudzoziemców, świetnym przykładem są działania Rzecznika Praw Obywatelskich na rzecz studentów z Białorusi studiujących w Polsce czy też wsparcie oferowane przez polskie uczelnie (bezpłatne kursy językowe) czy Narodową Agencję Wymiany Akademickiej. Zaś w zakresie praw pracowniczych Polska posiada niezwykle rozbudowany system prawny w tym zakresie mający chronić pracowników. Od kodeksu pracy przez ustawę o pracownikach tymczasowych po ustawę o związkach zawodowych, który nota bene jest jednym z bardziej rozbudowanych systemów. Jest on wspierany przez Sądownictwo, które w kwestiach spornych często opowiada się po stronie pracownika.

Wymiar środowiskowy

Podobnie jak w przypadku pozostałych wymiarów, kwestie środowiskowe również zagwarantowane są w ustawie zasadniczej, czyli art 74 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, w którym mowa o bezpieczeństwie ekologicznym jak i o ochronie przyrody. Polska w wymiarze środowiskowym w dużej mierze podejmuje działania miękkie, czyli wprowadza e-administrację, promuje fotowoltaikę jako nowe źródło energii. Rozwija się też niezwykła świadomość obywatelska w tym zakresie, coraz więcej osób w Polsce decyduje się na samochody elektryczne lub na formy transportu zbiorowego. Popularność zyskują również łąki kwietne jak i ule na dachach budynków użyteczności publicznej czy też firm.

Kacper Szyszko i Daniel Matwiejczuk

CZEŚĆ IV

POLSKA W RADZIE PRAW
CZŁOWIEKA 2020-2022

fol. Sebastian Indra / MSZ

spis treści

28	Znaczenie członkostwa Polski w Radzie Praw Człowieka - wyzwania i możliwości <i>Michał Przygoda i Karolina Baraniak</i>	34	Działania Polski na rzecz praw kobiet i równouprawnienia w Radzie Praw Człowieka <i>Wiktoria Prokocka</i>
32	Działania Polski na rzecz wolności słowa, wyznania i religii <i>Joanna Janowicz i Anna Baszczyńska</i>	36	Działania Polski na rzecz ochrony ludności cywilnej w konfliktach zbrojnych <i>Julia Błachowicz</i>

Znaczenie członkostwa Polski w Radzie Praw Człowieka - wyzwania i możliwości

Zaangażowanie Polski w ochronę praw człowieka na poziomie Organizacji Narodów Zjednoczonych sięga lat 90. XX w. i funkcjonowania Komisji Praw Człowieka- organu pomocniczego Rady Gospodarczej i Społecznej ds. Problematyki Praw Człowieka, ustanowionej w 1946 r. dzięki art. 69 Karty Organizacji Narodów Zjednoczonych (Bieńczyk- Missala, 2005, s.214) .W latach 1993-1995, 1998-2000 i 2001-2003 nasz kraj pełnił funkcję członka Komisji Praw Człowieka, a w pozostałych latach posiadał status obserwatora, co pozwalało mu na uczestnictwo w dyskusjach i prezentowanie projektów rezolucji bez prawa głosowania (Bieńczyk- Missala, 2005, s.215).

W trakcie 48. sesji Komisji w 1992 r. Polska przekazała pod komisyjne obrady dwie rezolucje, pierwsza z nich traktowała o oddziałach obrony cywilnej szczególnie w państwach Ameryki Południowej i Azji Południowo-Wschodniej, druga odnosiła się do problemu ochrony praw osób zarażonych wirusem HIV i chorych na AIDS. Teksty obu rezolucji zostały zaakceptowane przez konsensus (Bieńczyk- Missala, 2005, s.216-217). Dzięki porozumieniu w 1998 r. uchwalono również rezolucję z okazji pięćdziesiątej rocznicy uchwalenia Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, na podstawie wniosku Polski z 1996 r. o zaakceptowanie rezolucji o przygotowaniach do tej rocznicy i inicjatyw Niemiec i Afryki Południowej (Bieńczyk- Missala, 2005, s.220). Podczas 54. sesji Komisji w 1998 r. Polska przedstawiła projekt rezolucji dotyczącej praw człowieka i dobrego rządzenia (good governance), zwłaszcza wielowymiarowego stosunku do ochrony praw człowieka, który, choć pierwotnie nie przeszedł etapu wstępnych konsultacji ze względu na kontrowersyjność terminu „dobre rządzenie”, znalazł odzwierciedlenie w rezolucji Komisji z 2001 r. (Bieńczyk- Missala, 2005, s.224-226).

W wyniku Rezolucji Zgromadzenia Ogólnego ONZ nr 60/251 z 15 marca 2006 r. (Resolution adopted by the General Assembly) jako sukcesorka Komisji Praw Człowieka powstała Rada Praw Człowieka, będąca najważniejszą instytucją wyspecjalizowaną ONZ w zakresie praw człowieka i posiadająca status organu pomocniczego Zgromadzenia Ogólnego (Bieńczyk- Missala, 2018, s.48). W skład Rady wchodzi równocześnie 47 państw – 13 z Afryki, 13 z Azji i Oceanii, 8 z Ameryki Łacińskiej i Karaibów, 6 z Europy Wschodniej i 7 z Europy Zachodniej i pozostałej części świata, rokrocznie wymianie podlega 1/3 jej składu (Pankowska, 2019). Oprócz regularnych sesji Rady, zwoływane są także specjalne sesje, które są poświęcone przede wszystkim pilnym bądź rażąco naruszającym standardy ochrony praw człowieka sytuacjom (Jaskiernia, 2008, s. 30).

Rada Praw Człowieka stanowi najważniejsze forum współpracy międzyrządowej w zakresie poszanowania praw człowieka oraz podstawowych wolności. Podstawowe zadania Rady to podejmowanie działań na rzecz wzmocnienia i promowania praw człowieka oraz reagowanie na sytuacje kryzysowe, w których dochodzi do poważnych naruszeń praw człowieka. Cele stawiane przed Radą mają być osiągnięte przy użyciu narzędzi, którymi organ ten dysponuje. Należą do nich przede wszystkim kompetencja do ustanawiania tzw. procedur specjalnych oraz rozpatrywanie skarg wpływających do Rady (Gliszczyńska- Grabias, 2017, s. 401-403). Ponadto, do zadań Rady należy pomoc państwom w wypełnianiu zobowiązań z zakresu ochrony praw człowieka poprzez dialog, budowę struktur instytucjonalnych oraz pomoc techniczną. W ramach Rady funkcjonują grupy robocze, tzw. procedury specjalne (mandaty krajowe i tematyczne) oraz tzw. Powszechny Przegląd Okresowy przestrzegania praw człowieka we wszystkich państwach członkowskich ONZ (Boyle, Chinkin, 2007, s. 213).

9 maja 2006 r. miały miejsce pierwsze wybory do Rady Praw Człowieka o możliwość członkostwa w niej starały się 64 państwa, w tym Polska (w ramach puli państw Europy Wschodniej), która zdobyła 108 głosów Zgromadzenia Ogólnego (przy obowiązującym progu 96 głosów) i przez rok szczyła się mianem członka Rady (UNIC Warszawa, 2010). Cztery lata później, 18 czerwca 2010 r. 171 głosów Zgromadzenia Ogólnego ONZ zdecydowało o ponownym, tym razem trzyletnim członkostwie, Polski w Radzie (UNIC Warszawa, 2010). 17 października 2019 r. Polska została przyjęta w poczet członków Rady Praw Człowieka na lata 2020-2022 124 głosami Zgromadzenia Ogólnego (Biuro Rzecznika Prasowego Ministerstwa Spraw Zagranicznych, 2019). Postawiła przed sobą następujące cele Ogólnego (Biuro Rzecznika Prasowego Ministerstwa Spraw Zagranicznych, 2019):

1. utrwalanie praw człowieka jako jednego z trzech (razem z zachowaniem pokoju i wzmacnianiem rozwoju) filarów Narodów Zjednoczonych,
2. zapewnienie ochrony ludności cywilnej, szczególnie kobiet, dzieci oraz osób niepełnosprawnych, w trakcie konfliktów zbrojnych,
3. rozwój wolności religii/wyznania, zagwarantowanie ochrony przedstawicielom mniejszości religijnych,
4. ochrona praw człowieka postrzegana jako niezbędny element zrównoważonego rozwoju w aspekcie społecznym, gospodarczym i środowiskowym w myśl zapisów Agendy 2030.

W dniu ogłoszenia zaakceptowania członkostwa Polski w Radzie Ministerstwo Spraw Zagranicznych przyjęło, iż: „Członkostwo w Radzie Praw Człowieka będzie stanowić kontynuację zaangażowania Polski w Radzie Bezpieczeństwa ONZ w rozwiązywanie problemów globalnych, w szczególności w zakresie ochrony praw człowieka i podstawowych wolności. Oczekujemy, że przyczyni się ono do dalszego umocnienia Polski na arenie międzynarodowej” (Biuro Rzecznika Prasowego Ministerstwa Spraw Zagranicznych, 2019). Wyzwania i możliwości Polski jako członka w Radzie Praw Człowieka zobrazować również można poprzez działania Polski w trakcie sesji Rady Praw Człowieka.

Podczas 43. sesji Rady Praw Człowieka 25 lutego 2020 r. ówczesny minister spraw zagranicznych Jacek Czaputowicz podkreślił, iż głównym priorytetem Polski w Radzie jest ochrona wolności religii i wyznania (Minister Jacek Czaputowicz...). W tym kontekście minister zapowiedział, że w lipcu 2020 r. Warszawa będzie gospodarzem spotkania ministerialnego na rzecz wolności religii, organizowanego wspólnie ze Stanami Zjednoczonymi. Podkreślono również, iż Polska będzie wspierać grupy najbardziej narażone na nadużycia praw człowieka, przede wszystkim dzieci i osoby niepełnosprawne (Minister Jacek Czaputowicz...).

Odnosząc się do działań Polski w ramach obchodów Światowego Dnia Syndromu Downa oraz Światowego Dnia Świadomości Autyzmu, minister spraw zagranicznych zapowiedział prezentację na forum Rady projektu deklaracji w tym zakresie (Minister Jacek Czaputowicz...). Zaznaczył on, iż Polska jako aktywny uczestnik prac nad Konwencją Praw Dziecka przywiązuje szczególną uwagę do tematyki ochrony praw dziecka. W swoim wystąpieniu szef polskiej dyplomacji podkreślił także, iż ogromnym wyzwaniem jest kwestia przestrzegania praw człowieka na Krymie, w Syrii, Jemenie, Wenezueli i w Mjanmie. Dodatkowo zaznaczono, iż Polska jako członek w Radzie Praw Człowieka wyraża poparcie dla suwerenności Ukrainy w jej międzynarodowo uznanych granicach (Minister Jacek Czaputowicz...).

Członkostwo Polski w Radzie Praw Człowieka prócz wyzwań charakteryzuje się również licznymi możliwościami (Wizyta Ministra...). Przykładowo w trakcie 43. sesji Rady Praw Człowiek Polska zorganizowała we współpracy z Wielką Brytanią spotkanie wysokiego szczebla na temat wolności religii i wyznania. Ponadto polski minister spraw zagranicznych spotkał się z ministrem spraw zagranicznych Palestyny. W trakcie spotkania omówiono stan współpracy dwustronnej, aktualne perspektywy rozwiązania konfliktu izraelsko-palestyńskiego oraz możliwości zaangażowania społeczności międzynarodowej, z uwzględnieniem roli ONZ, w stabilizację sytuacji w regionie (Wizyta Ministra...).

W dniach 30 czerwca – 17 lipca 2020 r. w Genewie odbyła się 44. sesja Rady Praw Człowieka (Zakończyły się obrady...). Była to druga sesja, w której Polska uczestniczyła jako państwo członkowskie w ramach swojej kadencji w latach 2020-2022. Sesja ta w dużej mierze dotyczyła problematyki praw kobiet. Równocześnie, ze względu na pandemię COVID-19, do pierwszoplanowych kwestii należała sytuacja epidemiologiczna oraz jej wpływ na prawa człowieka nie tylko w kontekście ograniczeń wprowadzanych przez władze państw w obszarze praw obywatelskich i politycznych, ale i w powiązaniu z sytuacją społeczną, gospodarczą czy humanitarną w krajach dotkniętych kryzysami wewnętrznymi bądź konfliktami (Zakończyły się obrady...).

Polska delegacja jako członek w Radzie Praw Człowieka, podczas 44. sesji miała możliwość wygłosić wystąpienia narodowe w ramach interaktywnych dialogów, które dotyczyły sytuacji praw człowieka na Białorusi oraz w Wenezueli (Zakończyły się obrady...). Ponadto Polska zabrała głos w dorocznej debacie na temat praw dziecka w aspekcie realizacji praw dzieci do zdrowego środowiska, w ramach panelowej dyskusji dotyczącej wpływu, możliwości oraz wyzwań nowych technologii cyfrowych w zakresie promowania i ochrony praw człowieka, jak również podczas dyskusji na temat praw kobiet w kontekście COVID-19 (Zakończyły się obrady...).

Obecna kadencja Polski w Radzie Praw Człowieka przypada na czas niepokoїв politycznych i społecznych, co potwierdza chociażby przykład naszego wschodniego sąsiada. 12 sierpnia 2020 r. prezydent Andrzej Duda wystosował list do członków Rady Praw Człowieka z prośbą o jej reakcję na sytuację na Białorusi, gdyż jak podkreślił „Dziś uwaga całej społeczności międzynarodowej powinna zostać zwrócona na pogarszającą się sytuację wokół praw człowieka i eskalację represji wobec demonstrantów kontestujących ogłoszone wyniki wyborów prezydenckich w Republice Białorusi” (Andrzej Duda apeluje...). Dodał, że działanie Rady powinno „obejmować wezwanie białoruskich władz do powstrzymania się od używania siły wobec pokojowych demonstrantów i wypuszczenie wszystkich przetrzymywanych w aresztach za korzystanie ze swoich podstawowych swobód demokratycznych” (Andrzej Duda apeluje...). 18 września 2020 r. Rada Praw Człowieka zaakceptowała rezolucję państw Unii Europejskiej, będących w tej kadencji jej członkami, w tym Polski, w sprawie Białorusi, w której zawarto zapis, że instytucja ta „wyraża głębokie zaniepokojenie ogólną sytuacją w zakresie praw człowieka na Białorusi” i „ubolewa, że rząd Białorusi nie wypełnił swoich zobowiązań dotyczących prawa do głosowania i bycia wybranym w wyborach” (Rada Praw Człowieka ONZ...).

22 lutego 2021 r. odbyła się wirtualna 46. sesja Rady Praw Człowieka, w trakcie której jej członkowie debatowali nad problematyką: Chin (w kontekście łamania praw człowieka mniejszości ujgurskiej), zamachu stanu w Birmie oraz Rosji i Białorusi (Dziadosz, 2021). Reprezentujący Polskę prezydent Andrzej Duda w swoim wystąpieniu zwrócił uwagę na cztery, najważniejsze dla niego, problemy, z jakimi zmagają się współczesny świat: COVID-19 (który zdaniem głowy państwa „podniósł kwestię opieki zdrowotnej, zdrowia publicznego i bezpieczeństwa zdrowotnego do rangi podstawowych praw człowieka [...]”), kwestię Białorusi („Należy podkreślić, że po wyborach prezydenckich w swojej ojczyźnie tysiące Białorusinów wyszły na ulice, aby skorzystać z przysługujących im podstawowych demokratycznych praw. Skala represji ze strony białoruskiego reżimu, która nastąpiła później, była wręcz alarmująca”), prześladowania religijne („należy podkreślić, że wolność religii i wyznania jest jednym z podstawowych praw człowieka i wymaga ochrony na całym świecie. Naruszanie tego podstawowego prawa powinno być skuteczniej zwalczane przez społeczność międzynarodową”, oraz znaczenie wolności słowa („Jest ona określana mianem „pierwszej wolności” i musimy zadbać o to, by w dobie rewolucji cyfrowej taką pozostała. Dlatego zadaniem, które stoi przed nami, jest budowanie otwartej sfery publicznej w domenie cyfrowej”) (Wystąpienie Prezydenta RP...).

Uczestnictwo Polski w pracach Rady Praw Człowieka ONZ pozwala naszemu państwu na współdziałanie ze społecznością międzynarodową w zakresie rozwoju standardów i wzmocnienia stanu globalnej ochrony praw człowieka (Targoński, 2019). Zwiększa jego prestiż na arenie międzynarodowej i odzwierciedla jego rosnące zaangażowanie zarówno w funkcjonowanie początkowo Komisji Praw Człowieka, a od 2006 r. samej Rady, jak i w problematykę zabezpieczenia, przysługujących ludziom, podstawowych praw i wolności, co potwierdzają prezentowane przez Polskę projekty rezolucji, wyznaczane na czas kadencji cele, wypowiedzi prezydenta Andrzeja Dudy czy uwagi podnoszone względem poszczególnych konwencji dotyczących praw człowieka (Remarks of Poland...). Członkostwo naszego państwa w Radzie daje ponadto wiele możliwości powiązanych z wygłaszaniem wystąpień narodowych, zabierania głosów w debatach czy spotkaniach na temat współpracy dwustronnej z licznymi państwami. Kraje podzielające wizję demokratycznego porządku międzynarodowego, opartego na przestrzeganiu prawa międzynarodowego, mogą działać efektywniej jako grupa, wspierając się w głosowaniach. Takie wsparcie jest kluczowe, gdyż w Radzie aktywnie działają państwa, które promują odmienną wizję praw człowieka, opartą na własnej odrębności kulturowej i tożsamościowej (Tarnogórski, 2019). Z kolei, za główne wyzwania należy uznać ochronę wolności religii i wyznania oraz wspieranie grup najbardziej narażonych na nadużycia praw człowieka, czyli przede wszystkim dzieci i osoby niepełnosprawne.

Michał Przygoda i Karolina Baraniak

Działania Polski na rzecz praw kobiet i równouprawnienia w Radzie Praw Człowieka

Ubiegłe dwa lata zapisały się w historii jako okres niezwykle ciężki, w którym trudno było szukać pozytywów. W środkach przekazu masowego, które nieustannie informowały o rozwoju pandemii, wielu odbiorcom umknęły polityczne sukcesy państwa. Choć ostatni czas nie był uważany za najlepszy, tak zdecydowanie wiązał się z rozwojem Polski na forum Rady Praw Człowieka. Dotychczasowe działania państwa w obecnej kadencji, która kończy się w grudniu 2022 roku, zostały ocenione pozytywnie, co dało wobec niego ogromny kredyt zaufania.

Zgodnie z przedstawionym programem, Polska w latach 2020-2022 zdecydowała się przyjąć jako priorytetowe założenia ochronę kobiet, szczególnie żyjących w kryzysach konfliktów zbrojnych, oraz stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju w wymiarze społecznym. Największą uwagę miała poświęcić poprawie Praw Człowieka, a w tym praw kobiet, na terytoriach okupowanych; między innymi w Ukrainie, Gruzji, czy Jemenie. Ubiegłe dwa lata były dla Rady Praw Człowieka nieustanną pracą związaną z pogorszeniem się sytuacji politycznych i bytowych. Koronawirus przyniósł spustoszenie w szpitalach, jak i poziomach demokracji wielu państw. Szczególnie narażone na problemy humanitarne były państwa mniej rozwinięte oraz kraje z historią kryzysów politycznych. Społecznie stresujące sytuacje wiązały się ze szczególnym niepokojem o prawa kobiet. Niestety, ale to kobiety, jak i dziewczęta, były najbardziej narażone na utracenie swoich praw, czy też przemoc związaną z płcią: zarówno werbalną i niewerbalną.

Na działania wywiązujące się z programu nie trzeba było czekać. Polska wywiązała się z idei pomocy kobietom w opresyjnych sytuacjach. Siódmego października roku 2020 kraje zrzeszone w RPC przyjęły bez żadnego sprzeciwu rezolucję promującą, chroniącą i respektującą prawa kobiet oraz dziewcząt na całym świecie, bez względu na sytuację humanitarną. Rezolucja zakładała, iż należy zapewnić wszelkie możliwe środki do zapewnienia bezpieczeństwa kobiet. Nakłada ona obligację protekcji kobiet - szczególnie tych w kryzysie związanym z niestabilną sytuacją polityczną, na państwa przynależące. Dokument ten był niezmiernie ważny z dwóch perspektyw. Pierwsza, ówczesnie przedstawiona, wiązała się z potencjalnym pogorszeniem nadchodzących kryzysów. Druga natomiast dotyczyła się polityki. Należy pamiętać, że w radzie w tym okresie zasiadały między innymi Chiny i Argentyna, które od lat mierzą się z systemową przemocą i nierównościami wobec kobiet. Ich udział w uchwaleniu rezolucji jest symboliczną szansą na zmianę na lepsze. To samo tyczy się również Polski, która przyjmując kwestionowane pod kątem praw kobiet orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego, mimo wszystko zdecydowała się na zadeklarowanie chęci pomocy kobietom w opresji. Może to sugerować, iż państwa zauważają problem, co jest już połową drogi do poprawy.

Niestety, kryzys pandemiczny wiązał się również z kryzysem praw człowieka, a w szczególności praw kobiet. Finalnie podczas swojej kadencji w RPC, Polska głosowała aż w sprawie trzydziestu rezolucji dotyczących sytuacji kryzysowych. Były to również rezolucje skupione przede wszystkim na protekcji kobiet. Jednym z podjętych działań na rzecz kobiet była rezolucja z czterdziestej piątej sesji, która dotyczyła sytuacji praw człowieka w Jemenie. Polska poparła rezolucję, w której nie tylko celem była ochrona obywateli Jemenu, ale również zmniejszenie dyskryminacji wobec kobiet w trakcie konfliktu. Szczególnie w sprawie poniżającego systemu karaniami, równego dostępu do opieki medycznej, jak i zapobieganiu przemocy seksualnej i prostytucji wśród nieletnich dziewcząt. Od momentu konfliktu w Jemenie z roku na rok przybywa problemów związanych z płcią. Kobiety padają ofiarami niesprawiedliwego traktowania w placówkach medycznych, które doprowadza do aż 266 zgonów na dziesięć tysięcy porodów w tym regionie. Aż 34% zgonów kobiet w tym kraju wiąże się z komplikacjami porodowymi, a 16% z sepsą. Również narażone są dziewczynki poniżej piątego roku życia; na luty 2021 roku szacowało się że około 200 000 z nich umrze z powodu niedożywienia.

We współpracy z Katarzem, Polska zainicjowała wydanie oświadczenia na temat Światowego Dnia Autyzmu. Udało się jej poprzez poparcie 151 zjednoczonych państw. Było to krokiem przełomowym, w szczególności dla kobiet, które w diagnostyce spektrum autyzmu często zostały pomijane poprzez ciągle obowiązujący stereotypowy model diagnozujący kierujący się ku testach przygotowanych przeważnie pod płęć męską. Zwrócenie uwagi na nierówne traktowanie dziewcząt w diagnostyce może zaowocować w przyszłości większym zrozumieniem wobec kobiet na spektrum i motywacji dla zespołów naukowych do walczenia z mitem stereotypowego wizerunku osób autystycznych oraz niezbalansowanej diagnostyki, która dyskryminuje i utrudnia uzyskanie akcesu do terapii czy specjalnych akomodacji edukacyjnych młodym dziewczynkom, jak i dorosłym kobietom.

Polska aktywnie opowiadała się za prawami kobiet w najbliższych granicach. Między innymi podjęła się tematu sytuacji Białorusi, w której kryzys rozpoczął się już pierwszego maja. Zgodnie z rezolucją nie tylko miano monitorować kryzys praw człowieka w państwie, ale również ograniczyć przemoc wobec obywateli i mniejszości narodowych; w tym Polaków na Białorusi. Systemowa przemoc wobec kobiet, szczególnie z mniejszości narodowych, jest niezwykle problemem Białorusi, który z roku na rok nasila się wraz ze wzrostem ilości problemów państwa i ograniczeniem wolności obywateli. Kobiety rzadko posiadają możliwość otrzymania jakiegokolwiek pomocy lub ucieczki od przemocowego partnera. Niestety, wiele z aktów przemocy oraz naruszeń cielesności autonomii kobiet wynika z frustracji decyzjami władzy i życiem w nieprzerwanym stresie.

Polscy przedstawiciele w RCP stworzyli również dwa wirtualne wydarzenia w kooperacji z misją Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej. W ciągu wydarzeń zostało omówione monitorowanie misji przeciwko torturom i niehumanitarnym traktowaniem, oraz pojęcie ekstremizmu w kwestii wolności od religii i bezpieczeństwa państwa. W trakcie wydarzeń poruszono istotny problem degradujących kar cielesnych na Bliskim Wschodzie, jak i problemów z forsowaniem religii na młodych kobietach, odbierając im możliwość podejmowania własnych wyborów i prawa do posiadania poglądów.

Obecnie Polska jest na półmetku swojej kadencji w Radzie Praw Człowieka, która kończy się w grudniu 2022 roku. Podsumowując, dotychczasowy okres był był owocny w protekcję kobiet poza granicami kraju. Ogólne zaangażowanie polskiej delegacji w sprawy międzynarodowe i obronę kobiet poza swoimi granicami należy ocenić dobrze.

Wiktoria Prokocka

Działania Polski na rzecz ochrony ludności cywilnej w konfliktach zbrojnych (w szczególności ochrony kobiet, dzieci i osób niepełnosprawnych)

Polska we wniosku o członkostwo w Radzie Praw Człowieka ONZ wskazała na potrzebę reform tego organu. Zwrócono uwagę na konieczność podejmowania decyzji na zasadzie konsensusu, a także na potrzebę wzmocnienia i zaangażowania nowych państw członkowskich Rady. W punkcie dotyczącym wsparcia dla promocji praw człowieka na świecie, Polska zadeklarowała wpłaty na rzecz ICRC (Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża) i UNAIDS (Wspólny Program Narodów Zjednoczonych Zwalczenia HIV i AIDS).

Zasygnalizowano również kwestie dobrego rządzenia jako jeden z priorytetów polskiej kadencji. W punkcie odnoszącym się do ochrony praw grup wrażliwych wskazano m.in. następujące działania: dobre praktyki na rzecz edukacji dzieci, reintegracja i rehabilitacja dzieci biorących udział i doświadczających konfliktów zbrojnych, wyeliminowanie luk w ochronie osób niepełnosprawnych (ze szczególnym uwzględnieniem zespołu Downa i autyzmu). Polsce udało się uzyskać status członka Rady Praw Człowieka ONZ, pełniąc tę rolę już po raz trzeci. Wcześniej była jej członkiem w latach 2006-2007 i 2011-2013.

W lutym 2020 roku miała miejsce 43. Sesja Rady Praw Człowieka, była ona pierwszą dla Polski w obecnej kadencji. Szef polskiej dyplomacji, minister Jacek Czaputowicz, podkreślał na tym spotkaniu znaczenie suwerenności Ukrainy we wszystkich jej uznanych międzynarodowo granicach. Wyraził również ubolewanie nad niepokojącym stanem sytuacji na terenie Syrii, Jemenu, Wenezueli i Mjanmy. Polska stara się wykorzystywać swoje członkostwo w sposób bardzo aktywny. Podczas sesji zorganizowano konferencję z Wielką Brytanią na temat wolności religii i wyznania. Zdaniem ministra Czaputowicza, to właśnie wolność religii i przekonań, jest tą, która w obecnych czasach jest najbardziej zagrożona. Polska przykuła również uwagę do konfliktu izraelsko-palestyńskiego. Minister spraw zagranicznych RP spotkał się w lutym 2020 roku ze swoim palestyńskim odpowiednikiem, Riadem Al.-Malkim. Spotkanie służyło poznaniu możliwości rozwiązania coraz bardziej nasilającego się konfliktu, a także co istotne możliwości włączenia się w działanie społeczności międzynarodowej, ze szczególnym uwzględnieniem przewodnictwa ONZ.

Na przełomie czerwca i lipca 2020 roku miała miejsce kolejna, już 44. Sesja Rady Praw Człowieka. To posiedzenie skupiało się głównie na kwestii praw kobiet. Pandemia, sprawiła, że w wielu państwach wprowadzono ograniczenia praw obywatelskich i politycznych. Wystąpienie polskiej delegacji miało na celu zwrócenie uwagi społeczności międzynarodowej na sytuację na Białorusi jak i Wenezueli. Polacy zabrali również głos podczas debaty poruszającej kwestie dostępu dzieci do zdrowego środowiska. Nasze stanowisko zostało również zaprezentowane w dyskusji na temat praw kobiet podczas pandemii koronawirusa.

Do kolejnego spotkania Rady doszło na przełomie września i października 2020 roku. Unia Europejska zadbała o to, aby głównym tematem tego spotkania była sytuacja na Białorusi. Podjęto rezolucję, której zadaniem było wezwanie Wysokiego Komisarza Praw Człowieka do zbadania i opracowania raportu nt. sytuacji praw człowieka w tym państwie. Polska delegacja poparła również rezolucję przedłużającą mandat grupy obserwacyjnej w Wenezueli, w której wciąż dochodzi do druzgocących naruszeń praw człowieka. Poparto również rezolucję odnoszącą się do przestrzegania praw człowieka na terenie Syrii. Wśród innych popartych decyzji należy również wymienić tą dotyczącą praw dziecka, gdzie punktem odniesienia była ochrona środowiska. W kwestii konfliktów, przykuto również uwagę do łamania praw człowieka w Burundi.

Na początku 2021 roku odbyło się kolejne posiedzenie Rady. Tym razem polski głos reprezentował Prezydent RP - Andrzej Duda. W swojej prelekcji skupił się na Białorusi- represjach obywateli przeprowadzanych na ogromną skalę przez rząd Aleksandra Łukaszenki. Polska, będąc zaniepokojona obecną sytuacją, czuje się zobowiązana do zwrócenia uwagi społeczności międzynarodowej na temat sytuacji praw człowieka na okupowanych terytoriach Ukrainy. Celem tej sesji było przede wszystkim skupienie się na sytuacji milionów ludzi, żyjących na terenach owładniętych konfliktami i takich, gdzie dochodzi do druzgocących naruszeń praw człowieka każdego dnia. Mowa tutaj o Korei Północnej, Iranie, Mjanmie, Sri Lance, Wenezueli, Nikaragui i Sudanie Południowym. Istotną sprawą dla polskiej reprezentacji było przyjęcie rezolucji, która wskazywała na konieczność monitorowania sytuacji na Białorusi, a także pociągnięcia do odpowiedzialności winnych naruszeń praw człowieka. Polska podjęła również działania na rzecz osób represjonowanych i przetrzymywanych na terenie Rosji. Kluczową postacią naturalnie był tutaj Aleksiej Nawalny. W przypadku praw dzieci należy zwrócić uwagę na fakt, że Polska i Katar wygłosiły wspólne oświadczenie z okazji Światowego Dnia Autyzmu. Spotkało się ono z dużym entuzjazmem społeczności międzynarodowej i zostało poparte przez 151 państw. Wśród wydarzeń towarzyszących sesji warto wspomnieć o dyskusji, która poruszała temat istotności misji obserwacyjnych w walce z torturami, okrutnym traktowaniem, nie dającym się w żadne sposób nazwać ludzkim.

W czerwcu 2021 roku miała miejsce 47. Sesja Rady Praw Człowieka. Polska po raz kolejny nie dała społeczności międzynarodowej zapomnieć o ciężkiej codzienności wielu Białorusinów. Mimo monitoringu i dyskusji na ten temat, sytuacja praw człowieka w państwie rządzonym przez Aleksandra Łukaszenkę stale się pogarsza. Minister Zbigniew Rau w swoim wystąpieniu szczegółowo odniósł się do sytuacji więźniów politycznych i nagminnego blokowania wolności słowa, a także represji, które dotknęły polskich obywateli przebywających na terenie Białorusi. Rząd polski zadeklarował stałe wsparcie dla wolnych mediów na terenie Białorusi, które uważa za jeden z filarów demokratycznych rządów.

Nie ulega wątpliwości, że przed Polską delegacją stoi jeszcze wiele wyzwań. Żyjemy w czasach bardzo niespokojnych. Konflikty międzynarodowe i wewnętrzne, głód i niedostatek wody w państwach trzeciego świata, zmiany klimatu, migracje i ubóstwo społeczne, to tematy, które od lat nie znikają z nagłówek gazet na całym świecie. Pandemia COVID-19 to kolejne wyzwanie, które należy dodać do tej listy. Tematy te łączy wspólny pierwiastek, a jest nim człowiek i jego prawa, dwa nierozzerwalnie połączone ze sobą składniki, które stanowią podstawę działalności Rady Praw Człowieka ONZ. Polska delegacja ma szansę utrzymać swoją silną pozycję i aktywność na rzecz poprawy praw człowieka w wielu miejscach na Ziemi.

Julia Błachowicz

Działania Polski na rzecz wolności słowa, wyznania i religii

Polska jest jedynym z członków Rady Praw Człowieka w kadencji 2020 – 2022 a jej zaangażowanie w funkcjonowanie Rady obejmuje także działania związane ze wzmocnieniem ochrony między innymi takich praw jak prawo do: wolności opinii i wypowiedzi, poszukiwania, otrzymywania i przekazywania informacji za pośrednictwem mediów oraz wolności myśli, sumienia i wyznania.

Jak wynika z Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka Organizacji Narodów Zjednoczonych z 1948 roku każdy ma prawo do wolności opinii i wypowiedzi, jak i poszukiwania, otrzymywania i przekazywania informacji za pośrednictwem mediów. Wolność słowa jako jedno z podstawowych praw ma zasadnicze znaczenie dla dobrego funkcjonowania całego systemu praw człowieka. Za wolność słowa uznaje się stan, w którym każdy może nieskrępowanie posiadać oraz poszukiwać, otrzymywać i przedstawiać innym przy pomocy dostępnych środków dowolną informację, pogląd lub ideę. Wszelkiego rodzaju nadużycia związane z naruszeniem prawa do wolności słowa w tym także te obejmujące uzbrojenie i polityczną kontrolą dyskursu publicznego wydają się być wysoce karygodne. Wiedza i dostęp do informacji są potężną bronią a bez nich, nie jest możliwy demokratyczny ustrój państwa Niezaprzeczalny jest zatem fakt, że tak ważne i fundamentalne prawo człowieka, jakim jest wolność słowa, jest również jednym z tych najbardziej narażonych na wszelkiego rodzaju naruszenia.

Odpowiednie reagowanie na szereg ataków, nadużyć i obaw skierowanych przeciwko wolności słowa wymaga wieloaspektowych działań różnych podmiotów w tym także Rady Praw Człowieka oraz funkcjonujących w danym kraju organizacji pozarządowych. Przy czym należy zaznaczyć, że kluczowym dla skuteczności reakcji tych podmiotów jest nie tylko istnienie określonych ram normatywnych ale także zapewnienie funkcjonowania odpowiednich organów mających za zadanie stać na straży naruszeń podstawowych praw człowieka.

Do tej pory państwa zasiadające obecnie w Radzie Praw Człowieka w tym także Polska zgodnie wyraziły zaniepokojenie tematami dotyczącymi ochrony wolności opinii i wypowiedzi. Za niepokojące uznane zostało przede wszystkim zjawisko eskalacji przemocy względem przeciwników politycznych oraz dziennikarzy, które obecnie występuje nie tylko w systemach autorytarnych ale także w krajach, w których panuje pozorna demokracja. Jednym z krajów, gdzie prawo do wolności wypowiedzi jest silnie ograniczone przez władze jest Białoruś. Od kilku lat na Białorusi regularnie wprowadza się nowe formy cenzury w tym między innymi poprzez przeprowadzanie redukcji wolnych mediów, aresztowania, prześladowania o charakterze politycznym oraz tortury. Takie formy przemocy niezaprzeczalnie stanowią atak na wartości demokratyczne państwa. Z tych właśnie względów w 2020 roku Rada Praw Człowieka przyjęła Rezolucję dotyczącą problematyki ochrony praw człowieka w czasie wyborów prezydenckich na Białorusi oraz w ich następstwie. Bazując na podjętej Rezolucji, Rada Praw Człowieka nakłaniała władze Białorusi do zaprzestania stosowania przemocy w celu uciszenia własnych obywateli oraz obligowała jej przedstawicieli do przeprowadzenia bezstronnego śledztwa wobec nadużyć. Polska była jednym z krajów, który mimo presji ze strony Białoruskiego reżimu jednoznacznie opowiedział się za wyżej wspomnianą rezolucją. Członkowie Rady Praw Człowieka symbolicznie wyrazili także swoje poparcie poprzez umożliwienie wystąpienia na forum kandydatki opozycji w wyborach prezydenckich na Białorusi: Swietłany Cichanouska. Powyższa Rezolucja nie zmieniła jednak sytuacji panującej na Białorusi a prześladowania oraz brak poszanowania podstawowych wolności w tym wolność wypowiedzi, opinii oraz wolności mediów są w dalszym ciągu kontynuowane.

W marcu 2021 Rada Praw Człowieka ponownie przyjęła Rezolucję, dotyczącą pogarszającej się sytuacji panującej na Białorusi a podczas posiedzenia Rady, Wysoka Komisarz Organizacji Narodów Zjednoczonych do spraw Praw Człowieka - Michelle Bachelet określiła sytuację powyborczą na Białorusi jako „kryzys praw człowieka o bezprecedensowym wymiarze”. Wspomniała o setkach zarzutów nękania i zastraszania wymierzonych w członków opozycji, dziennikarzy, obrońców praw człowieka, jak i obywateli. Polska jako kraj sąsiadujący, szczególnie aktywnie zabiegała o podjęcie prac nad dokumentem dotyczącym sytuacji panującej na Białorusi, uczestnicząc we wszystkich etapach jego powstawania, wyrażając tym samym swój jawny sprzeciw co do działań tamtejszego rządu a ostatecznie opowiedziała się także za kolejną rezolucją. Poza wyrażaniem swojego stanowiska podczas posiedzeń Rady Praw Człowieka Polska podjęła także inne działania mające na celu nie tylko wyraz sprzeciwu co do działań Białoruskiej władzy ale także pomoc osobom żyjącym na Białorusi. Jednym z przykładów takich działań stanowi interwencja polskich służb dyplomatyczno-konsularnych, z 25 maja 2021 r., kiedy to dzięki interwencji polskich służb do Polski wróciły działaczki mniejszości polskiej więzione na Białorusi.

Na przestrzeni ostatnich kilku lat innym niepokojącym naruszeniem praw człowieka stał się wzrost naruszeń związanych z szerzeniem nienawiści i ksenofobii, który może prowadzić w przyszłości nie tylko do samej dyskryminacji, ale także do wrogości, przemocy a nawet terroryzmu. W związku z powyższym zajęcie odpowiedniego stanowiska przez ONZ oraz podjęcie odpowiednich działań w powyższych kwestiach wydaje się być na chwilę obecną niezbędne abyśmy mogli mówić o ochronie naszego wspólnego człowieczeństwa. Zgodnie z artykułem 18 Uniwersalnej Deklaracji Praw Człowieka, każdemu przysługuje prawo do wolności myśli, sumienia i wyznania. Dotyczy to także swobody w uzewnętrznianiu swojego wyznania w formie nauczania, praktykowania, kulkowania lub przestrzegania danych obyczajów. Podczas obecnej kadencji Rady Praw Człowieka zostało podjęte już kilka rezolucji dotyczących wolności wyznania i religii. Co ciekawe większość z nich została przyjęta bez głosowania w tym między innymi podjęta w czerwcu 2020 roku Rezolucja w sprawie zwalczania nietolerancji, negatywnych stereotypów i stygmatyzacji oraz dyskryminacji, nawoływania do przemocy wobec osób ze względu na religię lub przekonania. Rada, której Polska jest czynnym członkiem, wezwała wszystkie państwa do podjęcia działań w celu zwalczania dyskryminacyjnych zachowań przez funkcjonariuszy publicznych. Działania takie jednocześnie wspierają wolność i pluralizm w stosunku do wyznania religijnego oraz stanowią początek międzynarodowego dialogu na rzecz promowania kultury tolerancji i pokoju, opartego na poszanowaniu praw człowieka oraz różnorodności wyznania. Kolejnym przykładem działań Rady na rzecz wyznania religijnego jest przyjęcie Rezolucji w sprawie promowania pojednania, odpowiedzialności i praw człowieka na Sri Lance z marca 2021 roku. Jej podjęcie zostało spowodowane pogarszaniem się sytuacji w zakresie praw człowieka w tym kraju, wliczając w to niekorzystną politykę wpływająca na prawo do wolności religii lub przekonań jak i marginalizację osób należących do społeczności muzułmańskiej. W tym przypadku Polska także opowiedziała się za rezolucją i wolnością wyznania. Rezolucja ta zawiera postanowienie o rozpoczęciu dialogu w celu osiągnięcia porozumienia politycznego na podstawie konsensusu i poszanowania praw człowieka bez względu na pochodzenie etniczne lub wyznanie religijne. Potwierdza także fakt, że ludność Sri Lanki ma prawo do pełnego korzystania ze swoich praw, bez względu na przekonania lub wyznawane wartości.

Poza działaniami w Radzie Praw Człowieka na terenie Polski działa także kilka organizacji, które stale zajmują się wszczynaniem interwencji w sprawach niecierpiących zwłoki oraz ochroną prawa do wolności słowa oraz wolności wyznania i religii w tym między innymi: Fundacja Panoptikon, która obecnie prowadzi kampanię „Podsłuch jak się patrzy”, w której Fundacja zwraca uwagę na niekontrolowaną inwigilację ze strony policji i służb, Centrum monitoringu wolności prasy, Stowarzyszenie Sieć Obywatelska Watchdog Polska, Stowarzyszenie Amnesty International, które aktualnie prowadzi kilka akcji oraz petycji w tym między innymi petycje dotyczące: Pokojowych demonstracji oraz Zatrzymania Siły Zbrojnych Mjanmy, Fundacja Wolność od religii, która zajmuje się petycją „Stop Państwu Wyznaniowemu” oraz Fundacja Laboratorium Wolności Religijnej, która zajmuje się publikowaniem raportów przedstawiających przypadki naruszenia prawa do wolności religijnej w Polsce.

Anna Baszyczyńska i Joanna Janowicz

UNESCO

CZEŚĆ V

UNESCO - EDUKACJA, NAUKA, KULTURA

fot. Grzegorz Łyko / Agencja Gazeta

spis treści

42 Polska w UNESCO - przeszłość,
teraźniejszość, przyszłość

Martyna Krzysztofińska

44 Polskie obiekty na liście Światowego
Dziedzictwa UNESCO

48 Różnorodność kulturowa a
UNESCO

Kinga Bielecka

Polska w UNESCO – przeszłość, teraźniejszość, przyszłość

„UNESCO jest głosem sumienia Narodów Zjednoczonych”, powiedział Federico Mayor Zaragoza, były dyrektor generalny UNESCO. Takie stwierdzenie bazuje na obserwacji, że choć interesy polityczne i ekonomiczne poszczególnych państw mogą się różnić, to istnieją obszary i wartości, które powinny stanowić przestrzeń wolną od podziałów i upolitycznienia. Są to, między innymi, edukacja, nauka i kultura – pojęcia, które stanowią podstawę działalności UNESCO.

Polska jest państwem członkowskim UNESCO od 6 listopada 1946 roku jako jedno z państw założycielskich organizacji. Co więcej, polskie obiekty zostały uwzględnione już w pierwszym wpisie na Listę Światowego Dziedzictwa – były to Stare Miasto w Krakowie oraz Królewskie Kopalnie Soli w Wieliczce i Bochni (pełna lista polskich obiektów na Liście została przedstawiona na stronach 44-47). Te okoliczności wskazują na silną pozycję Polski w UNESCO w początkowej fazie jej działalności. Stanowią też dobre podkreślenie zainteresowania Polski działaniami na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego. To właśnie ten obszar wydaje się cieszyć największym poparciem Polski spośród zakresu działań UNESCO. Oczywiście warto pamiętać, że działalność UNESCO to nie tylko wyróżnianie i ochrona obiektów kulturowych i naturalnych o wyjątkowej powszechnej wartości dla ludzkości, ale też szereg innych przedsięwzięć, jednak ze względu na objętość opracowania, rozpatrzone zostaną przede wszystkim aspekty uczestnictwa Polski w działaniach dotyczących dziedzictwa kulturowego i naturalnego.

Dobrym przykładem polskiego zaangażowania w ramach UNESCO jest Program Pamięć Świata. Jego główny cel stanowi ochrona dziedzictwa dokumentacyjnego o znaczeniu światowym, a także krajowym i regionalnym. O ile w przypadku Listy Światowego Dziedzictwa uwzględnia się obiekty kulturowe i naturalne, w Programie Pamięć Świata od 1992 roku tworzy się listę dokumentów o szczególnym znaczeniu, które ze względu na swoją wartość historyczną, naukową i tożsamościową powinny zostać szczególnie zabezpieczone. Ze zbiorów polskich instytucji na Liście znajdują się m.in. rękopisy Fryderyka Chopina, autograf dzieła Mikołaja Kopernika „De revolutionibus” oraz Tablice 21 Postulatów Gdańskich z sierpnia 1980. Na uwagę zasługuje fakt, że Polska była od początku zaangażowana w tworzenie Programu – to w Pułtusku i Gdańsku zorganizowano odpowiednio I i VI spotkanie Międzynarodowego Komitetu Doradczego Programu Pamięć Świata (w 1993 i 2003 roku), podczas których rozpatrywane były kolejne kandydatury do wpisu na listę. Co więcej, gospodarzem IV Światowej Konferencji Programu UNESCO Pamięć Świata w 2011 roku była Warszawa. Przyjęto wówczas „Deklarację Warszawską”, określającą dalsze kierunki działalności Programu, co zaowocowało przyjęciem Zalecenia w sprawie zachowania i dostępu do dziedzictwa dokumentacyjnego, w tym dziedzictwa cyfrowego na sesji Konferencji Generalnej UNESCO w 2015 roku. Zalecenie jest pierwszym dokumentem o charakterze globalnym, który w całości został poświęcony zagadnieniu dziedzictwa dokumentacyjnego, z uwzględnieniem formy cyfrowej dokumentów (Komorowski, 2017).

Polska w większości swoich działań wydaje się podtrzymywać zainteresowanie ochroną dziedzictwa kulturowego. Przykładem może być webinarium zorganizowane przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego i Narodowy Instytut Dziedzictwa z okazji 75-lecia odbudowy historycznego centrum Warszawy jako „miasta symbolu przywróconego do życia z woli narodu” (cytat z materiału informacyjnego). W wydarzeniu wzięli również udział eksperci z Centrum Światowego Dziedzictwa UNESCO, Międzynarodowej Rady Ochrony Zabytków (ICOMOS) oraz Międzynarodowego Centrum Badań nad Ochroną i Konserwacją Dziedzictwa Kulturowego (ICCROM).

Na tle takiego zaangażowania Polski w ochronę dziedzictwa narodowego tym bardziej wyróżnia się niekonsekwencja polskiego rządu w zakresie działań dotyczących Puszczy Białowieskiej, która od 1979 roku jest wpisana na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO (co więcej, jako jeden z pierwszych obiektów przyrodniczych na świecie). Decyzja z 2016 roku o wycince drzew w Białowieży na niespotykaną dotychczas skalę odbiła się szerokim echem w światowych mediach i instytucjach międzynarodowych. Również organy samego UNESCO odniosły się w sposób zdecydowany do działań polskiego rządu - w decyzji z 2017 roku Komitet Światowego Dziedzictwa, wezwał Polskę do natychmiastowego zaprzestania wycinki Puszczy Białowieskiej (decyzja 41 COM 7B.1). Kryzys wizerunkowy Polski w UNESCO ma również wymiar prawny - w 2018 roku Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej orzekł, że decyzje polskich władz w sprawie wycinki naruszają prawo Unii Europejskiej, natomiast w lutym 2021 roku Komisja Europejska wezwała Polskę do pełnej realizacji wyroku TSUE. Strona rządowa wskazuje, że podpisanie nowych aneksów do planów urządzenia lasu dla nadleśnictw Puszczy Białowieskiej realizuje wyrok - choć w zmniejszonym wymiarze, wycinka nadal jest planowana. Konflikt wokół Puszczy Białowieskiej przypominał po raz kolejny, że w strukturach międzynarodowych nic nie jest dane raz na zawsze, a zobowiązania wynikające z konwencji ONZ (i oczywiście prawa UE) powinny być respektowane. Pozycja Polski w ONZ w przyszłości zależeć będzie od kolejnych podejmowanych decyzji w zakresie dziedzictwa kulturowego, nauki i edukacji.

Z pewnością jednym z największych wyzwań w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego i naturalnego dla wszystkich państw członkowskich UNESCO będą w przyszłości obserwowane już zmiany klimatyczne. Tylko w Polsce między rokiem 2015 i 2019 liczba zagrożonych gatunków wzrosła z 51 do 95 (UN Statistics Division, n.d.). Wydaje się, że w ramach przeciwdziałania dalszym zmianom klimatycznym łączą się najważniejsze obszary będące przedmiotem działalności UNESCO - edukacja, nauka i kultura. Pod hasłem „Ucz się dla planety. Działaj dla zrównoważonego rozwoju” została zorganizowana w maju tego roku Światowa Konferencja UNESCO na temat Edukacji dla Zrównoważonego Rozwoju. Wskazuje się, że rezultaty spotkania mogą okazać się przydatne w kontekście nadchodzącej Konferencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatycznych (COP 26) oraz Konferencji Narodów Zjednoczonych na temat bioróżnorodności (Polski Komitet ds. UNESCO, n.d.)

W kontekście wyzwań stojących przez wszystkimi państwami członkowskimi organizacji, szczególnie istotne ze strony Polski mogą okazać się działania Stałego Przedstawicielstwa RP przy UNESCO oraz Polskiego Komitetu ds. UNESCO. Stałe Przedstawicielstwo, jako wyspecjalizowana misja dyplomatyczna, ma na celu wspieranie i rozwijanie aktywności Polski w UNESCO, natomiast Komitet o statusie organu doradczego Rady Ministrów, pełni rolę łącznika między organizacją i polskimi instytucjami rządowymi oraz pozarządowymi. To w dużej mierze od bieżącej aktywności tych podmiotów będzie zależało wzmocnienie pozycji Polski w UNESCO.

Jak można osiągnąć takie wzmocnienie? W preambule Aktu Konstytucyjnego UNESCO z 1945 roku słusznie wskazano, że „wojny biorą początek w umysłach ludzi, więc i w umysłach ludzi musi być zbudowana obrona pokoju”. Podążając za tym założeniem, a także pamiętając, że pokój to nie tylko stan braku wojny, każde państwo członkowskie powinno realizować cele UNESCO, wspierając dialog pomiędzy narodami, działając na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i edukacji oraz tworzenia społeczeństwa obywatelskiego. Pozycja lidera w realizacji tych celów automatycznie przyczyni się do wzmocnienia roli Polski w UNESCO.

Martyna Krzysztofińska

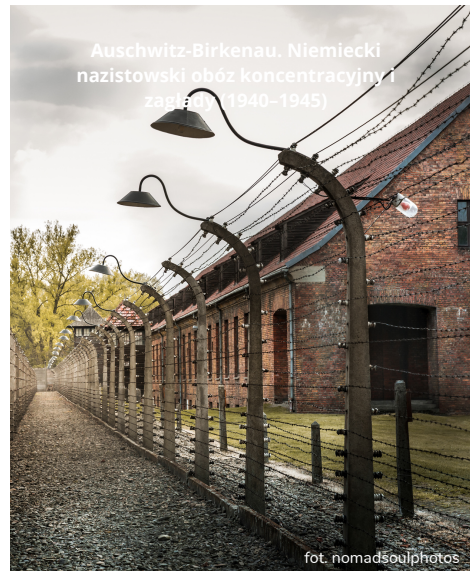
Polskie obiekty na liście Światowego Dziedzictwa UNESCO

Obecnie na liście Światowego Dziedzictwa UNESCO znajduje się 17 obiektów z Polski, a kolejne 5 jest na liście oczekujących.

Królewskie Kopalnie Soli w Wieliczce i Bochni

fol. Darek/Getty Images

Auschwitz-Birkenau. Niemiecki nazistowski obóz koncentracyjny i zagłady (1940–1945)

fol. nomadsoulphotos

Stare Miasto w Krakowie

fol. Mikołaj Niemczewski

Białowieża Park Narodowy

fol. Jacek Kadaj

Stare Miasto w Warszawie

fot. Michał Collection/Canva

Zamek w Malborku

fot. rognar/Canva

Stare Miasto w Zamościu

fot. MagMos/Getty Images

Średniowieczny zespół miejski Torunia

fot. Mateusz Atroszko

Sanktuarium pasyjno-maryjne w Kalwarii Zebrzydowskiej

fot. fotokirs/Getty Images

Kościół Pokoju w Jaworze i Świdnicy

fot. swg3D/Getty Images

Hala Stulecia we Wrocławiu

fot. oxygen64/canva

Drewniane kościoły południowej Małopolski

fot. Adrian Wójcik

Park Mużakowski

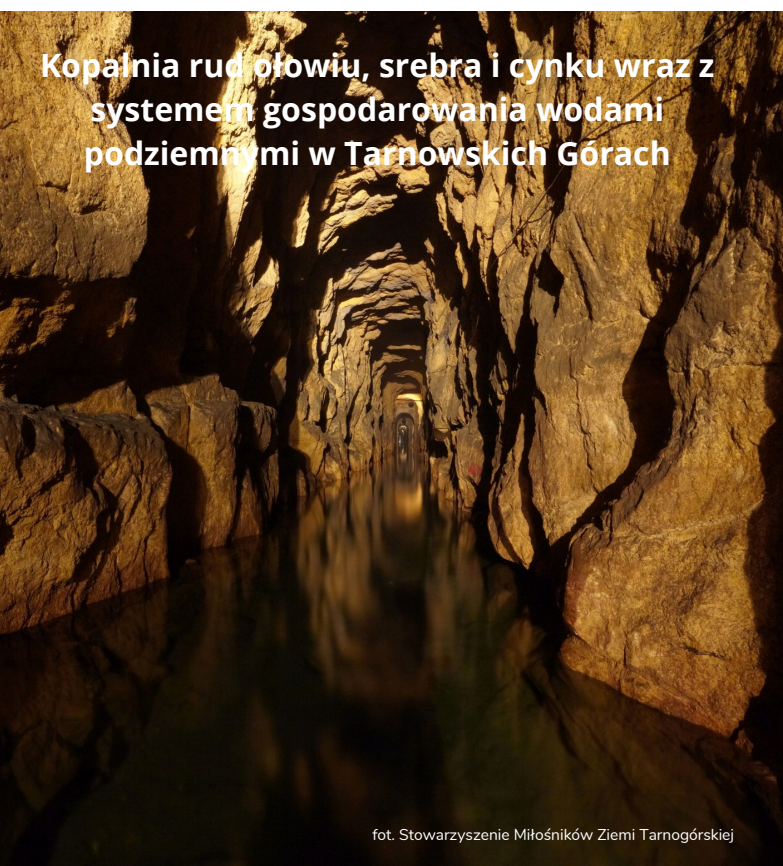

fot. Mariusz Cieszewski

Drewniane cerkwie regionu karpackiego

fol. Henryk Bielamowicz

Kopalnia rud ołowiu, srebra i cynku wraz z systemem gospodarowania wodami podziemnymi w Tarnowskich Górach

fol. Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Tarnogórskiej

Krzemionkowski region prehistorycznego górnictwa krzemienia pasiastego

fol. Jakub Halun - Praca własna

Pradawne i pierwotne lasy bukowe Karpat i innych regionów Europy

fol. Benjamin Jarčuška - Praca własna

Różnorodność kulturowa a UNESCO

21 maja obchodzony jest Światowy Dzień Różnorodności Kulturowej dla Dialogu i Rozwoju ustanowiony przez Zgromadzenie Ogólne ONZ. Jego celem jest promocja kultury, różnorodności kulturowej i dziedzictwa kulturowego jako obszarów stanowiących platformę do skutecznego dialogu. Wzajemna solidarność powinna być budowana nie tylko w przestrzeni prawnej, czy też politycznej, ale również za pomocą kultury. To kultura, w swojej różnorodności, stanowi odzwierciedlenie nastrojów społecznych, jest istotnym elementem tożsamościowym, a także czynnikiem prorozwojowym.

Czym jest różnorodność kulturowa?

Różnorodność kulturowa jest najczęściej rozumiana jako występowanie przedstawicieli wielu kultur i społeczeństw w konkretnym regionie lub na świecie jako całości. Może ona również oznaczać wzajemny szacunek pomiędzy kulturami i różnicami między nimi oraz ich wspólny wkład w integrację kulturową. Termin ten jest bardzo często używany zamiennie z pojęciem multikulturalizmu. Socjolog dr Caleb Rosado, który specjalizuje się w różnorodności i multikulturalizmie, opisuje siedem istotnych działań włączonych w definicję multikulturalizmu:

- uznanie ogromnej różnorodności kultur;
- szacunek dla różnic;
- uznanie ważności różnych form wyrazu i wkładu kulturowego;
- docenianie tego, co oferują inne kultury;
- zachęcanie do udziału różnych grup;
- umożliwianie ludziom wzmacniania siebie i innych w celu osiągnięcia ich maksymalnego potencjału poprzez krytyczne traktowanie własnych uprzedzeń;
- celebrowanie, a nie tylko tolerowanie różnic w celu urzeczywistnienia jedności poprzez różnorodność.

Różnorodność kulturowa pielęgnuje różnorodne umiejętności, wartości oraz poglądy. Jest też źródłem rozwoju, nie tylko na poziomie jednostek, ale również społeczności i krajów. Stoi za nią pogląd, że każdy człowiek może wnieść pozytywny wkład w społeczeństwo i to właśnie dzięki swojej odmienności.

Dlaczego różnorodność kulturowa jest ważna?

UNESCO podkreśla, że trzy czwarte największych konfliktów światowych ma podłoże kulturowe. Ta liczba pokazuje, że pielęgnacja różnorodności kulturowej ma znaczenie nie tylko w kontekście relacji personalnych czy biznesowych, ale również odgrywa ogromną rolę w utrzymywaniu pokoju i bezpieczeństwa na świecie.

Ponadto różnorodność kulturowa nieoderwalnie wiąże się z prawami człowieka, bowiem każdy z nas, niezależnie od pochodzenia czy wyznania, ma prawo do edukacji, wypowiedzenia się we własnym języku i dostępu do dziedzictwa kulturowego.

Poszanowanie różnorodności kulturowej i czerpanie z niej przyczyniają się do naszego rozwoju jako jednostki – pozwalają nam odkrywać nowe perspektywy, dojrzewać emocjonalnie, doceniać różne sposoby myślenia i sprzyjają znajdowaniu nowatorskich rozwiązań. Rozwój jednostki idzie natomiast w parze z rozwojem gospodarczym i technologicznym, który prowadzi do wzrostu dobrostanu wśród społeczeństw.

Nie możemy też zapomnieć o solidarności międzynarodowej i promowaniu postawy partnerskiej. Otwartość na różne kultury sprzyja współpracy różnych sektorów i społeczeństw, które pracując razem, mogą osiągnąć o wiele więcej.

Co zapewnia konwencja UNESCO w sprawie ochrony i promowania różnorodności form wyrazu kulturowego

Pierwszym dokumentem, który został przyjęty jednomyślnie na Konferencji Generalnej UNESCO w 2001 roku, jest Powszechna Deklaracja o Różnorodności Kulturowej. Artykuł 7 deklaracji stanowi, że każda twórczość czerpie z korzeni tradycji kulturalnej, ale rozwija się w kontakcie z innymi kulturami. Dlatego też dziedzictwo, we wszelkich swych przejawach, powinno być zachowane, dowartościowane oraz przekazane przyszłym pokoleniom jako świadectwo doświadczeń i dążeń ludzkich, w celu wzbogacania twórczości w całej jej różnorodności oraz budowania prawdziwego dialogu między kulturami.

Światowy Dzień Różnorodności Kulturowej dla Dialogu i Rozwoju, obchodzony 21 maja został proklamowany w drodze rezolucji Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych 20 lutego 2003 roku. Obchody tego dnia są okazją do podkreślenia roli dialogu międzykulturowego, ochrony praw człowieka i budowania solidarności międzyludzkiej.

W 2005 r. Przyjęto Konwencję UNESCO w sprawie ochrony i promowania różnorodności form wyrazu kulturowego, która odnosi się m.in. do celu, jakim jest osiągnięcie zrównoważonego przepływu dóbr i usług kulturalnych, integracja kultury w ramach celów zrównoważonego rozwoju oraz promocja praw człowieka i podstawowych wolności. Podstawy prawne tworzą fundament działań praktycznych – to w naszym codziennym życiu widać, jak ważna jest kultura oraz jej wspieranie i ochrona. Ogromna frekwencja na wszelkiego rodzaju internetowych transmisjach koncertów, sztuk teatralnych, czy też interaktywnych wycieczek muzealnych w czasie pandemii najlepiej pokazuje, jak ważna jest kultura w naszych społeczeństwach.

Bartosz Basiński, Martyna Krzysztofińska i Kinga Bielecka

CZEŚĆ VI

PODSUMOWANIE

spis treści

52 Wyzwania, szanse i możliwość rozwoju
działalności Polski na forum ONZ

Bartosz Basiński

54 Najważniejsze wnioski i konkluzje

Katarzyna Smętek

55 Biogramy autorek i autorów

Zespół UNAP

57 Bibliografia

Wyzwania, szanse i możliwość rozwoju działalności Polski na forum ONZ

Polska cały czas prowadzi aktywne działania w ramach Organizacji Narodów Zjednoczonych. Jednym z najbliższych planów jest organizowany jeszcze w 2021 roku XVI Światowy Szczyt Cyfrowy ONZ – Forum Zarządzania Internetem, którego gospodarzem będą Katowice. Jest to wydarzenie mające na celu stworzenie globalnej dyskusji o rozwoju Internetu. Hasłem konferencji będzie Internet United (Internet Zjednoczony) które ma interpretować sieć internetową jako sieć, która łączy swoich użytkowników i umożliwia im wywarcie wpływu na jej kształt i funkcjonowanie.

Co jednak wydarzy się w trakcie tego wydarzenia? Jak słusznie zauważył serwis cyfrowa.rp.pl, Katowice staną się między 6 a 10 grudnia 2021 roku cyfrowym centrum świata. Z pewnością jest to ogromna szansa dla promocji zarówno dla miasta jak i krajowego biznesu oraz nauki. Przedstawiciele sektora cyfrowego będą wtedy dyskutowali o zagadnieniach związanych z cyberbezpieczeństwem, kompetencjami świata cyfrowego, zapewnieniu dostępu do Internetu czy danych oraz sztucznej inteligencji. Na agendę zostaną również wzięte tematy takie jak rewolucja cyfrowa, zmiany cywilizacyjne społeczeństw czy nowe zawody. Program wydarzenia cały czas jest w trakcie przygotowywania. Organizatorzy konferencji do dnia 31 maja przyjmowali z zewnątrz propozycje sesji, warsztatów oraz paneli. Ostatecznie zostanie wybrane 200-250 tematów które w różnych formach zostaną poruszone podczas forum.

Dlaczego Internet Governance Forum ma znaczenie oraz jakie korzyści mogą wynikać z niego dla Polski? Przede wszystkim nie należy patrzeć na IGF jak na ciało decyzyjne którym nie jest. Zadaniem Forum jest przede wszystkim stworzenie przestrzeni do dialogu i świadomej dyskusji pomiędzy stronami zainteresowanymi zagadnieniami Internetu. Dzięki niemu istnieje możliwość stworzenia współpracy pomiędzy organizacjami i interesariuszami związanymi z kwestiami zarządzania Internetem i technologiami. Jest to również okazja do zapewnienia wzrostu wielokulturowości i wielojęzyczności w sieci. Dlatego też organizacja tak ważnego wydarzenia w Katowicach może wnieść znaczący wkład do polskiego świata nauki i biznesu.

Kolejnym ważnym wydarzeniem organizowanym w Polsce w najbliższym czasie jest Światowe Forum Miejskie 2022 które również będzie organizowane w Katowicach. Jest to prestiżowa, międzynarodowa impreza organizowana co dwa lata przez UN-Habitat czyli agendę ONZ do spraw osiedli miejskich. Konferencja dotyczy problemów współczesnych miast takich jak ich polityka, transformacja czy rozwój. W cyklicznym wydarzeniu uczestniczy około 20.000 osób będących reprezentantami i reprezentantkami rządów regionów, miast, prywatnych firm czy organizacji pozarządowych.

Z pewnością organizacja tego wydarzenia jest szansą zarówno dla Polski jak i miasta Katowice. Między 26-30 czerwca 2022 Polska stanie się centrum globalnej debaty dotyczącej spraw miejskich. Polskie władzę przedstawiając swoją kandydaturę przedstawiły wizerunek Polski jako dynamicznie rozwijającej się czego symbolem są właśnie Katowice. Przeżyły one przemianę z miasta przemysłowego w nowoczesne centrum kultury i biznesu jak określiła to wiceminister funduszy i polityki regionalnej Małgorzata Jarosińska-Jedynak.

Dzięki World Urban Forum, Polska będzie mogła pokazać w jaki sposób osiąga zrównoważoną przyszłość miast i osiedli oraz dać przykłady udanej transformacji społeczno-gospodarczej. Jak można przeczytać na stronie internetowej UN-Habitat:

„WUF11 jest dla Polski okazją do zademonstrowania społeczności światowej własnego zaangażowania w osiągnięcie zrównoważonej przyszłości miast. Katowice są wspaniałym przykładem rewitalizacji miast i mam nadzieję, że możemy wykorzystać te przykłady i przywództwo, aby dzielić się szerokim zakresem globalnych doświadczeń w 2022 r., tworząc integracyjne, dostatnie miasta z szansami dla wszystkich”.

Światowe Forum Miejskie odbędzie się pod hasłem przewodnim “Zmieniamy miasta dla lepszej przyszłości”. Slogan ten ma zadanie skupienie uwagi uczestników wobec pytań związanych z przyszłością miast, ich wyglądu, formy, wpływu na ludzkość czy – spowodowane przez pandemię COVID-19 - pytanie o to w jaki sposób miasta powinny reagować na wstrząsy. Oprócz pandemii podstawą dla programu i przygotowań będą również zmiany klimatyczne. Warto zauważyć, że podczas szczytu przedstawiony zostanie zaprezentowany Plan Działań dla Miast, czyli katalogu działań polskich miast mających na celu przekształcenie ich w miejsca zielone, produktywne i dostępne.

Z pewnością nie można pominąć ostatnio osiągniętego przez Polskę sukcesu jakim był awans w prestiżowym SDG Index, który jest zrównoważonego rozwoju. Udało się awansować na pozycję 15 z zeszłorocznej 23 co plasuje Polskę wyżej od takich krajów jak między innymi Japonia, Kanada czy Wielka Brytania. Tak dobrą pozycję Polska zawdzięcza między innymi zmniejszeniu ubóstwa, zwiększeniu dostępu do Internetu oraz jakościowej edukacji. Udało się to osiągnąć w dużej mierze dzięki względnie niskiemu spadkowi gospodarczemu spowodowanemu pandemią. Należy jednak zauważyć, że Polska cały czas słabo wypada w kwestiach klimatycznych. Kolejnym zagrożeniem jest ostatnia zmiana prawa aborcyjnego która w 2020 roku została określona przez grupę niezależnych ekspertów ds. praw człowieka jako mająca mieć w przyszłości “dewastacyjne konsekwencje dla praw kobiet i dziewczynek”. Eksperti zaznaczyli, że międzynarodowy mechanizm praw człowieka uznaje prawo kobiet do aborcji w przypadku śmiertelnego uszkodzenia płodu. Brak dostępu do aborcji w takich wypadkach stanowi naruszenie prawa do swobody od niehumanitarnego traktowania.

Nie ulega wątpliwości, że Polska prowadzi aktywną działalność na forum ONZ. Jak pokazuje zaangażowanie w projekty takie jak IGF oraz World Urban Forum tendencja ta jest cały czas utrzymywana pomimo wystąpienia pewnych zagrożeń. Na ten moment ważne jest członkostwo Polski w Radzie Praw Człowieka na okres 2020-2022, o której mogli Państwo przeczytać w części IV niniejszej publikacji. Warto również wspomnieć o kolejnej perspektywie jaką jest kandydatura polski do ECOSOC, czyli Rady Gospodarczej i Społecznej ONZ.

Bartosz Basiński

Najważniejsze wnioski i konkluzje - podsumowanie koordynatorki programu „Polska w ONZ”

Polska - państwo założyciel Organizacji Narodów Zjednoczonych, niestały członek Rady Bezpieczeństwa ONZ w latach 2018-2019, członek Rady Praw Człowieka ONZ w latach 2020-2022, gospodarz trzech Konferencji Stron do UNFCCC.

Niniejszy raport podsumowuje działania Polski na arenie międzynarodowej, jej aktywność w strukturach ONZ, podjęte inicjatywy, sukcesy, ale również wyzwania i niewykorzystane szanse.

Skupia się na roli Polski w zakresie pokoju i bezpieczeństwa, starań na rzecz klimatu i zrównoważonego rozwoju, członkostwie w Radzie Praw Człowieka w latach 2020-2021 oraz historii powiązań Polski i UNESCO, jak i przeszłości, teraźniejszości i przyszłości edukacji, kultury i nauki. Publikacja pt. "Polska w ONZ" stanowi dogłębną analizę zagadnień związanych z Organizacją Narodów Zjednoczonych, jej misją oraz celami, które przyświecają jej od 1945 roku.

W 2020 roku United Nations Association Poland - Stowarzyszenie Narodów Zjednoczonych w Polsce aktywnie uczestniczyło w kampanii #UN75, prowadzonej przez ONZ z okazji 75. rocznicy powstania Organizacji. W związku z tym raport ten stanowi swoiste podsumowanie działań promocyjnych i edukacyjnych podejmowanych przez UNAP w ramach akcji #UN75.

Raport pt. "Polska w ONZ" nie jest jedynie zbiorem najważniejszych informacji i faktów dotyczących działalności Polski w strukturach ONZ. Publikacja ta zawiera liczne analizy autorek i autorów, spostrzeżenia oraz opisy możliwych scenariuszy w odniesieniu do potencjalnych zmian w zakresie stosunków międzynarodowych czy równowagi sił.

Wraz z autorkami i autorami żywię nadzieję, że niniejszy raport pozwoli zwiększyć świadomość polskiego społeczeństwa na temat Organizacji Narodów Zjednoczonych, jej misji, struktury, celów oraz działań, które podejmuje Polska. Napisany przystępnym językiem, wyjaśniając najważniejsze zagadnienia oraz pojęcia jest dostępny dla wszystkich. Wierzę zatem, że publikacja ta przyczyni się również do wzrostu zainteresowania ONZ wśród Polek i Polaków.

Katarzyna Smętek

*Koordynatorka Programu „Polska w ONZ”
United Nations Association Poland*

O autorkach i autorach

Karolina Baraniak

absolwentka etnologii i stosunków międzynarodowych na Uniwersytecie Wrocławskim i Uniwersytecie im. A. Mickiewicza w Poznaniu. Obecnie doktorantka Uniwersytetu Wrocławskiego. Członkini UNAP od połowy 2020 roku.

Bartosz Basiński

Student III roku socjologii mieszkający w Swarzędzu. Członek UNAP od niespełna roku. Zainteresowany głównie tematyką nierówności społecznych, dobrobytu i polityki międzynarodowej.

Anna Baszczyńska

Absolwentka studiów prawnych na Wydziale Prawa i Administracji na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Działa jako wolontariuszka Stowarzyszenia UNICEF Polska oraz jako wolontariuszka i prawniczka w Centrum Praw Kobiet w Poznaniu.

Kinga Bielecka

Z wykształcenia i zamiłowania językoznawczyni, posługująca się biegle językiem angielskim i francuskim oraz włoskim na poziomie komunikatywnym. Obecnie zawodowo związana z BBC, łącząc biznes z zamiłowaniem do relacji międzykulturowych.

Julia Błachowicz

Studentka Politechniki Lubelskiej i UMCS. W UNAP od czerwca 2019 r. Tegoroczna stażystka w Parlamencie Europejskim w Brukseli.

Joanna Janowicz

Studentka psychologii, aktywistka praw człowieka od prawie roku związana ze Stowarzyszeniem ONZ w Polsce. Wolny czas poświęca na badania nad migrantami i przeciwdziałanie przemocy wobec kobiet. Obecnie prowadzi w Rumunii długoterminowy projekt mający na celu podniesienie świadomości i zapobieganie handlowi ludźmi.

Martyna Krzysztofińska

Prawniczka, absolwentka Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, który ukończyła z wyróżnieniem. Doświadczenie zdobywała między innymi w Biurze Wysokiego Komisarza ONZ ds. Praw Człowieka w Brukseli. Inicjatorka i współautorka publikacji "Sztuka dyplomacji - dyplomacja przez sztukę".

Przemysław Kurlandt

Równocześnie studiuje Stosunki Międzynarodowe na Uniwersytecie w Bath i Zarządzanie Strategiczne na SGH w Warszawie. Interesuje go dyplomacja, zrównoważony rozwój oraz polityka zagraniczna. Dodatkowo pogłębia wiedzę z zakresu polityki, kultury oraz rozwoju społecznego regionu Ameryki Południowej. Aktywnie angażuje się w projekty mające realny wpływ na społeczności lokalne.

O autorkach i autorach

Daniel Matwiejczuk

Student Uniwersytetu w Białymstoku. Rzecznik Praw Studenta UwB kadencji 2021-22. Interesuje się międzynarodowym prawem publicznym. Z UNAP związany od 2021 roku.

Anna Nowak

Studentka Uniwersytetu Jagiellońskiego, interesująca się problematyką prawa międzynarodowego publicznego i polityką zagraniczną. Doświadczenie zawodowe zdobywała m.in. w krakowskiej kancelarii prawnej. Uczestniczka krajowych i międzynarodowych konferencji.

Igor Miasnikow

Analitik spraw międzynarodowych specjalizujący się w geopolityce oraz geostrategii. Absolwent studiów magisterskich na Wydziale Ekonomicznym Uniwersytetu Gdańskiego, absolwent XIII edycji European Academy of Diplomacy oraz członek Akademii European Financial Congress. Jest założycielem bloga Historyczny ambasador.

Wiktoria Prokocka

Studentka prawa szkockiego i angielskiego na University of Aberdeen. Szczególnie zaangażowana w tematykę obrony praw kobiet i imigrantek, jedna z organizatorek Strajku Kobiet na Wyspach. Zrzeszona w Scottish National Party i JEF pracuje na co dzień nad promowaniem wartości proeuropejskich

Michał Przygoda

Stażysta w Polsko-Izraelskiej Izbie Gospodarczej odpowiedzialny za realizację międzynarodowych konferencji, misji gospodarczych oraz wydarzeń kulturalnych. Analityk ds. bezpieczeństwa międzynarodowego i publicysta współpracujący z Warsaw Institute.

Marta Skobel

Absolwentka stosunków międzynarodowych na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, a obecnie koordynatorka programu Agenda 2030: Polska dla Zrównoważonego Rozwoju w UNAP.

Weronika Szyszka

Prawniczka, aplikantka adwokacka przy Okręgowej Radzie Adwokackiej w Warszawie. W UNAP pełni funkcje wiceprezeski zarządu oraz koordynatorki programu Agenda 2030: Polska dla Zrównoważonego Rozwoju. Uczestniczyła jako Młodzieżowa Delegatka w 36 i 37 sesji Kongresu Władz Lokalnych i Regionalnych Rady Europy.

Agnieszka Wójcik

Ukończyła z wyróżnieniem prawo na Uniwersytecie Warszawskim. Absolwentka Center for American Law Studies współorganizowanego przez UW, Emory University School of Law i Georgia State University oraz Academy of Young Diplomats. W kadencji 2019–2020 pełniła funkcję Młodzieżowej Delegatki Polski do ONZ.

Bibliografia

- Abraszewski, A., & Trepczyński Stanisław. (1975). Polska w Organizacji Narodów Zjednoczonych: 1945-1975. "Interpress"
- Andrzej Duda apeluje do Rady Praw Człowieka ONZ o reakcję ws. Białorusi. Pobrano z: https://www.rmf24.pl/raporty/raport-bialorus-po-wyborach/news-andrzej-duda-apeluje-do-rady-praw-czlowieka-onz-o-reakcje-ws,nld,4665596#crp_state=1 (dostęp: 11.07.2021)
- BGK (2021) Gwarancja dla sektora rolnego [online]. Dostępny w: <https://www.bgk.pl/male-i-srednie-przedsiębiorstwa/zabezpieczenie-finansowania/gwarancja-dla-sektora-rolnego/> [Dostęp: 23.06.2021].
- Białecka, B. (2013), Zagrożenia środowiskowe i potencjał terenów pogórnich GZW. Politechnika Śląska, Wydział Organizacji i Zarządzania [online]. Dostępny w: http://delibra.bg.polsl.pl/Content/26939/BCPS_30578_-_Zagrozenia-srodowisk_0000.pdf [Dostęp: 29.06.2021]
- Bieńczyk- Missala, Agnieszka. (2005). Prawa człowieka w polskiej polityce zagranicznej po 1989 r. Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego.
- Bieńczyk- Missala, Agnieszka. (2018). Zapobieganie masowym naruszeniom praw człowieka. Międzynarodowe instytucje i instrumenty. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR
- Biuro Rzecznika Prasowego Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Wybór Polski do Rady Praw Człowieka na kadencję 2020-2022. Pobrano z: <https://www.gov.pl/web/dyplomacja/wybor-polski-do-rady-praw-czlowieka-na-kadencje-2020--2022> (dostęp: 11.07.2021)
- Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich (2020) Kwoty i co dalej? Udział kobiet w życiu politycznym w Polsce: analiza i zalecenia [online]. Dostępny w: https://www.rpo.gov.pl/sites/default/files/Kobiety_w_zyciu_politycznym.pdf [Dostęp: 25.06.2021].
- Boyle, Alan., Chinkin, Christine. (2007). The Making of International Law, Oxford: Oxford University Press.
- CBOS (2021) Program Rodzina 500 plus po pięciu latach funkcjonowania [online]. Dostępny w: https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2021/K_029_21.PDF [Dostęp: 25.06.2021].
- Chmielewski, P. (1982). Początki działalności Polski w ONZ. Acta Universitatis Lodzensis Folia Historica , 9, 107.
- ClientEarth (2021) Plan transformacji woj. łódzkiego [online]. Dostępny w: <https://www.pl.clientearth.org/klimat/> [Dostęp: 29.06.2021].
- Dziadosz, Weronika. (2021). Rada Praw Człowieka ONZ rozpoczyna sesję. Przyjrzy się Rosji, Białorusi oraz Chinom. Pobrano z: <https://www.euractiv.pl/section/demokracja/news/rada-praw-czlowieka-onz-rosja-bialorus-chiny-ujgurzy-aleksiej-nawalny/> (dostęp: 11.07.2021)
- EC Europa (2017). Negocjacje w dziedzinie klimatu. Działania w dziedzinie klimatu. European Commission. Dostępny w: https://ec.europa.eu/clima/policies/international/negotiations_pl [Dostęp: 25.07.2021]
- EIGE (2020) Gender Equality Index: Index score for Poland [online]. Dostępny w: <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2020/PL> [Dostęp: 28.06.2021].
- Eurostat (2021) Healthy life years statistics [online]. Dostępny w: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Healthy_life_years_statistics#Healthy_life_years_at_birth [Dostęp: 27.06.2021].
- Fundacja Aeris Futuro (2020) Kryzys wodny – problem globalny czy lokalny? Jak go rozwiązać? [online]. Dostępny w: <https://aerisfuturo.pl/kryzys-wodny-problem-globalny-czy-lokalny-jak-go-rozwiazac/> [Dostęp: 22.06.2021].
- Gliszczyńska- Grabias, Aleksandra. (2017). Rada Praw Człowieka – kompetencje i funkcjonowanie.
- Grablewski, K. (2019) Osoby z niepełnosprawnościami na rynku pracy w Polsce [online]. Zeszyty Studenckie Wydziału Ekonomicznego „Nasze Studia”. 1(9). s.109-121.
- GUS (2015) Przedwiniowy szacunek głównych ziemiopłodów rolnych i ogrodnich w 2015 r. [online]. Dostępny w: https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5509/4/14/1/przedwiniowy_szacunek_glownych_ziemioplodow_rolnych_i_ogrodnich_w_2015.pdf [Dostęp: 28.06.2021].
- GUS (2020) Ochrona środowiska 2020 [online]. Dostępny w: <https://stat.gov.pl> [Dostęp: 29.06.2021].
- GUS (2020a) Zasięg ubóstwa ekonomicznego w Polsce w 2019 r. [online]. Dostępny w: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/ubostwo-pomoc-spoeczna/> [Dostęp: 01.07.2021].
- GUS (2020b) Wskaźnik zielonej gospodarki w Polsce 2020 [online]. Dostępny w: <https://stat.gov.pl> [Dostęp: 28.06.2021].
- Hakim, D., & Zurawik, M. (2013). Poland, wedded to Coal, Spurns Europe on clean energy targets. The New York Times. Dostępny w: <https://www.nytimes.com/2013/11/01/business/energy-environment/poland-wedded-to-coal-spurns-europe-on-clean-energy.html?pagewanted=1&r=2&hp&> [Dostęp: 27.07.2021]

Bibliografia

- https://cop24.gov.pl/fileadmin/user_upload/files/Driving_Change_Together_Partnership_20181205.pdf[Dostęp: 28.07.2021]
- https://cop24.gov.pl/fileadmin/user_upload/Ministerial_Katowice_Declaration_on_Forests_for_Climate_OFFICIAL_ENG.pdf[Dostęp: 28.07.2021]
- <https://unfccc.int/sites/default/files/resource/docs/2008/cop14/eng/07.pdf>[Dostęp: 25.07.2021]
- Jaskiernia, Jerzy. (2008). Rada Praw Człowieka Narodów Zjednoczonych, Państwo i Prawo R.63, z.1, s.16-30.
- Komisja Europejska (2021a) Gospodarka i miejsca pracy podczas pandemii koronawirusa [online]. Dostępny w: https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/jobs-and-economy-during-coronavirus-pandemic_pl [Dostęp: 02.07.2021].
- Komisja Europejska (2021b) Shaping Europe's digital future. Country information - Poland [online]. Dostępny w: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/country-information-poland> [Dostęp: 29.06.2021].
- Komorowski T., Zaangażowanie Polski w działaniach UNESCO dotyczących dziedzictwa dokumentacyjnego, [w:] Ochrona Zabytków 2017 – dodatek specjalny „Dziedzictwo w Polsce”, 2017, Narodowy Instytut Dziedzictwa.
- Kowalski, W. T. (1971). Polityka zagraniczna Rp 1944-1947. Książka i Wiedza.
- Kundzewicz, Z., Zaleski, J. i Hausner, J. (2020) Alert Wodny [online]. Dostępny w: https://oees.pl/wp-content/uploads/2020/05/Alert-WODNY_1_.pdf [Dostęp: 20.06.2021].
- Macuk, R. (2020) Forum Energii: Transformacja energetyczna w Polsce [online]. Dostępny w <https://forum-energii.eu/public/upload/files/Transformacja%20energetyczna%20w%20Polsce.%20Edycja%202020.pdf> [Dostęp: 20.06.2021].
- Magda I. (2020) Jak zwiększyć aktywność zawodową kobiet w Polsce?, Instytut Badań Strukturalnych [online]. Dostępny w: <https://ibs.org.pl/publications/jak-zwiekszyc-aktywnosc-zawodowa-kobiet-w-polsce/> [Dostęp 21.06.2020].
- Magda, I., Brzeziński, M. Chłoń-Domińczak, A., Kotowska, I. E., Myck, M., Najsztub, M. and Tyrowicz, J. (2019) Report: Family 500+ program evaluation and proposed changes [online]. Dostępny w: <https://for.org.pl/en/publications/for-reports/report-family-500-program-evaluation-and-proposed-changes> [Dostęp: 21.06.2021].
- Marcinkowski, C., & Miler, A. (2014). Doświadczenie Polskich Sił Zbrojnych w operacjach pokojowych. w Misje pokojowe: 60 lat polskiego zaangażowania (pp. 35–53). essay, Wszechnica Polska - Szkoła Wyższa.
- Minister Jacek Czaputowicz bierze udział w 43. sesji Rady Praw Człowieka. Pobrano
- Ministerstwo Aktywów Państwowych (2020) Elektromobilność w Polsce [online]. Dostępny w: <https://www.gov.pl/web/aktywa-panstwowe/elektromobilnosc-w-polsce> [Dostęp: 28.06.2021].
- Ministerstwo Edukacji i Nauki (2020) Stan nauki polskiej - nakłady, wydatki oraz perspektywy [online]. Dostępny w: <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/stan-nauki-polskiej--naklady-wydatki-oraz-perspektywy> [Dostęp: 30.06.2021].
- Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju (2019) Zrównoważony rozwój miast w Polsce: krajowa polityka miejska w kontekście Celu 11 Agendy 2030 i Nowej Agendy Miejskiej [online]. Dostępny w: https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/72565/raport_pl_final.pdf[Dostęp: 04.07.2021].
- Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej (2021) Strategia Demograficzna 2040 [online]. Dostępny w: <https://www.gov.pl/attachment/4c8b127f-2623-4ea7-a86b-addf3263e1c4>[Dostęp: 24.06.2021].
- Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii (2021) Monitorowanie realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju w Polsce [online]. Dostępny w: <https://www.gov.pl/web/rozwoj-praca-technologie/monitoring-realizacji-agendy-2030> [Dostęp: 27.06.2021].
- Ministerstwo Zdrowia (2017) Badanie postaw wobec zachowań zdrowotnych w zakresie profilaktyki nowotworowej wśród mieszkańców Polski ze szczególnym uwzględnieniem postaw Polek wobec raka szyjki macicy i raka piersi [online]. Dostępny w: <https://www.gov.pl/web/zdrowie/badanie-postaw-w-zakresie-profilaktyki-nowotworowej-wsrod-mieszkancow-polski> [Dostęp: 30.06.2021].
- Nowak, Andrzej. (2004), Organizacja Narodów Zjednoczonych. W: Teresa Łoś- Nowak (red.), Organizacje w stosunkach międzynarodowych. Istota- mechanizmy działania- zasięg (s. 82-108). Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.
- OECD (2014) Indicator C4: Who studies abroad and where? [online]. Dostępny [https://www.oecd.org/education/EAG2014-Indicator%20C4%20\(eng\).pdf](https://www.oecd.org/education/EAG2014-Indicator%20C4%20(eng).pdf) [Dostęp: 20.06.2021].
- OECD (2019) Health at a Glance 2019: OECD Indicators. Smoking among adults [online]. Dostępny w: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/21ac51dd-en/index.html?itemId=/content/component/21ac51dd-en> [Dostęp: 22.06.2021].

Bibliografia

- OECD (2021a) Preventing Harmful Alcohol Use [online]. Dostępny w: <https://www.oecd.org/health/preventing-harmful-alcohol-use-6e4b4ffb-en.htm> [Dostęp: 29.06.2021].
- OECD (2021b) PISA: 21st-Century Readers Developing Literacy Skills in a Digital World [online]. Dostępny w: https://read.oecd-ilibrary.org/education/21st-century-readers_a83d84cb-en#page32 [Dostęp: 26.06.2021].
- OPOS (2020) Stanowisko w sprawie: działań adaptacyjnych do zmian klimatu i ograniczających występowanie zjawiska suszy [online]. Dostępny w: <http://www.sgpw.wlkp.pl/wp-content/uploads/2020/07/Stanowsko-ws.-dzialan-adaptacyjnych-do-zmian-klimatu-i-ograniczajacych-wystepowanie-zjawiska-suszy.pdf>[Dostęp: 30.06.2021].
- Osmańczyk Edmund Jan. (1963). Ciekawa historia Onz. Iskry.
- Oświadczenie Rządowe z dnia 8 lipca 1946 r. w sprawie ratyfikacji przez Polskę Karty Narodów Zjednoczonych podpisanej w Waszyngtonie dnia 16 października 1945 r., Dz.U. 1947 nr 23 poz. 91.
- PAIH (2020) Inwestuj w Polsce: Gospodarka i handel zagraniczny [online]. Dostępny w: https://www.paih.gov.pl/polska_w_liczbach/gospodarka [Dostęp: 22.06.2021].
- Pankowska, Maria. (2019). Polska w Radzie Praw Człowieka ONZ, bo się zgłosiła i przyszła jej kolej. Szczerski: „Jesteśmy skuteczni”. Pobrano z: <https://oko.press/polska-w-radzie-praw-czlowieka-onz-bo-sie-zglosila-i-przyszla-jej-kolej-szczerski-jestesmy-skuteczni/> (dostęp: 11.07.2021)
- PAP (2021) Parlament Europejski: państwa EU powinny zapewnić powszechny dostęp do seksualnej i reprodukcyjnej opieki zdrowotnej [online]. Dostępny w: <https://www.pap.pl/europap/898275%2Cpe-panstwa-ue-powinny-zapewnic-powszechny-dostep-do-seksualnej-i-reprodukcyjnej> [Dostęp: 24.06.2021].
- PARP (2020) Program Operacyjny Polska Wschodnia [online]. Dostępny w: <https://popw.parp.gov.pl> [Dostęp: 23.06.2021].
- PFR (2021) Tarcza Finansowa PFR dla Firm i Pracowników [online]. Dostępny w: <https://pfrsa.pl/tarcza-finansowa-pfr.html> [Dostęp: 02.07.2021].
- PGWWP (2020) Program retencji dla rolnictwa [online]. Dostępny w: <https://www.wody.gov.pl/mala-retencja/program-retencji-dla-rolnictwa> [Dostęp: 28.06.2021].
- Polityka Insight (2018). Pakiet katowicki. Droga do porozumienia. Dostępny w: https://www.politykainsight.pl/_resource/multimedia/20269105[Dostęp 26.07.2021]
- Polski Komitet ds. UNESCO: Światowa Konferencja nt. Edukacji dla Zrównoważonego Rozwoju, <https://www.unesco.pl/edukacja/article/26/swiatowa-konferencja-unesco-nt-edukacji-dla-zrownowazonego-rozwoju/>, dostęp 3 sierpnia 2021 r.
- Porozumienie Paryskie do Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w Sprawie Zmian Klimatu, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 9 maja 1992 r., przyjęte w Paryżu dnia 12 grudnia 2015 r. (Dz.U. z 2017 r., poz. 36)
- Port Gdynia (2021) Skrócony opis inwestycji pn. Budowa Portu Zewnętrznego w Porcie Gdynia [online]. Dostępny w: <https://www.port.gdynia.pl/pl/port-zewnetrzny-opis-projektu>[Dostęp: 29.06.2021].
- Protokół z Kioto do Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w Sprawie Zmian Klimatu sporządzonej w Nowym Jorku dnia 9 maja 1992 r, sporządzony w Kioto dnia 11 grudnia 1997 r. (Dz.U. 2005, Nr 203, poz. 1684)
- QS Ranking (2021) QS World University Rankings 2021 [online]. Dostępny w: <https://www.topuniversities.com/university-rankings/world-university-rankings/2021> [Dostęp: 01.07.2021].
- Rada Praw Człowieka ONZ przyjęła rezolucję w sprawie Białorusi. Pobrano z: <https://www.bankier.pl/wiadomosc/Rada-Praw-Czlowieka-ONZ-przyjela-rezolucje-ws-Bialorusi-7964935.html> (dostęp: 11.07.2021)
- Rak, A. M. i Marcysiak, A. (2017) Wybrane problemy osób młodych na polskim rynku pracy. Administracja i Zarządzanie, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach [online]. Dostępny <https://repozytorium.uph.edu.pl/bitstream/handle/11331/1890/Wybrane%20problemy%20osob%20mlodych%20na%20polskim%20rynku%20pracy.pdf?sequence=7> [Dostęp: 02.07.2021].
- Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w Sprawie Zmian Klimatu, sporządzona w Nowym Jorku dnia 9 maja 1992 r. (Dz.U. z 1996 r., nr 53, poz. 238)
- Remarks of Poland to the General Comment No 36 on article 6 of the International Covenant on Civil and Political Rights, on the right to life. Pobrano z: https://www.ohchr.org/_layouts/15/WopiFrame.aspx?sourcedoc=/Documents/HRBodies/CCPR/GCArticle6/Poland.docx&action=default&DefaultItemOpen=1 (dostęp: 11.07.2021)
- Resolution adopted by the General Assembly on 15 March 2006. 60/251. Human Rights Council. Pobrano z: <https://undocs.org/en/A/RES/60/251> (dostęp: 11.07.2021)

Bibliografia

- Serwis Samorządowy PAP (2019) Zeroemisyjna stolica. Warszawa do 2050 r. chce być neutralna klimatycznie [online]. Dostępny w: <https://samorząd.pap.pl/kategoria/komitet-regionow/zeroemisyjna-stolica-warszawa-do-2050-r-chce-byc-neutralna-klimatycznie> [Dostęp: 02.07.2021].
- Sitnicka, D. (2021) Logika Czarnka: uczestnicy parady nie mają takich praw jak ludzie normalni, OKO.press [online]. Dostępny w: <https://oko.press/logika-czarnka-idziesz-paradzie-rownosci-gorszysz-a-skoro-gorszysz-nie-masz-rownych-praw/> [Dostęp: 27.06.2021].
- Skłodowska, M., & Zasuń, R. (2018). Blaski i cienie szczytu klimatycznego w Katowicach. Euractiv.pl. Dostępny w: <https://www.euractiv.pl/section/energia-i-srodowisko/news/blaski-i-cienie-szczytu-klimatycznego-w-katowicach/>[Dostęp: 26.07 2021]
- Sobolewski, M. (2009). Międzynarodowe negocjacje w sprawie ochrony klimatu. Co wynika z konferencji COP14 w Poznaniu?, Biuro Analiz Sejmowych, Nr 8 (16)
- Statista (2021) Total government expenditure as a percentage of GDP in Poland in 2019 [online]. Dostępny w: <https://www.statista.com/statistics/1219924/poland-general-government-expenditure-by-function/> [Dostęp: 29.06.2021].
- Strzelecki, P., Wyszzyński, R. i Growiec, J. (2020) The contribution of immigration from Ukraine to economic growth in Poland, NBP Working Paper No. 322 [online]. Dostępny w: https://www.nbp.pl/publikacje/materialy_i_studia/322_en.pdf [Dostęp: 01.07.2021].
- Szukała, M. (2020, October 16). 75 lat temu Polska stała się pełnoprawnym członkiem założycielem ONZ. dzieje.pl. <https://dzieje.pl/wiadomosci/75-lat-temu-polska-stala-sie-pelnoprawnym-czlonkiem-zalozycielem-onz>.
- Śmigielka, D. (2020) Realizacja I Skutki Programu „Rodzina 500+” W Polsce. Myśl Ekonomiczna i Polityczna. 2(69). s.72-89. DOI: 10.26399/meip.2(69).2020.11/d.smigielka
- Tarnogórski, Rafał. (2019). Polska członkiem Rady Praw Człowieka. Pobrano z: https://www.pism.pl/publikacje/Polska_czlonkiem_Rady_Praw_Czlowieka (dostęp: 11.07.2021)
- The invincible city. Society in cultural heritage recovery, Narodowy Instytut Dziedzictwa, materiały dot. webinarium: https://nid.pl/pl/Informacje_ogolne/Aktualnosci/2020/biogramy/the_invincible_city_zaproszenie+program_PL.pdf, nagranie z webinarium: <https://www.youtube.com/watch?v=jZkw7Q5paPc>, dostęp: 3 sierpnia 2021 r.
- UNFCCC Secretariat (2008). Report of the Conference of the Parties on its fourteenth session, held in Poznan from 1 to 12 December 2008. Dostępny w:
- UNFCCC Secretariat (2013). Report of the Conference of the Parties on its nineteenth session, held in Warsaw from 11 to 23 November 2013. Addendum. Part two: Action taken by the Conference of the Parties at its nineteenth session. Dostępny w: <https://unfccc.int/documents/8105>[Dostęp: 26.07 2021]
- UNFCCC Secretariat (2018). Driving change together-Katowice Partnership for E-Mobility. Dostępny w:
- UNFCCC Secretariat (2018). Solidarity and Just Transition Declaration. Dostępny w: https://cop24.gov.pl/fileadmin/user_upload/Solidarity_and_Just_Transition_Silesia_Declaration_2_.pdf[Dostęp: 28.07.2021]
- UNFCCC Secretariat (2018). The Ministerial Katowice Declaration on Forests for the Climate. Dostępny w:
- UNIC Warszawa (2010) Polska członkiem Rady Praw Człowieka. Pobrano z: http://www.unic.un.org.pl/rada_praw/polska_czlonkiem.php (dostęp: 11.07.2021)
- United Nations (2015) Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development [online]. Dostępny w: <https://sdgs.un.org/2030agenda#:~:text=%20Transforming%20our%20world%3A%20the%202030%20Agenda%20for,determined%20to%20protect%20the%20planet%20from...%20More%20> [Dostęp: 28.06.2021].
- United Nations Statistics Division: <http://data.un.org/en/iso/pl.html>, dostęp 3 sierpnia 2021 r.
- Vidal, J., & Harvey, F. (2013). Green groups walk out of UN climate talks. The Guardian. Dostępny w: <https://www.theguardian.com/environment/2013/nov/21/mass-walk-out-un-climate-talks-warsaw>[Dostęp: 25.07.2021]
- W: Roman Wieruszewski (red.). Mechanizmy ochrony praw człowieka w ramach ONZ. Analiza systemowa(s. 395-419). Warszawa: BECK
- Wizyta Ministra Jacka Czaputowicza w dn. 24-25 lutego 2020 r. w Genewie w związku z inauguracją członkostwa Polski w Radzie Praw Człowieka, [w] Oficjalna strona internetowa Serwisu Rzeczypospolitej Polskiej: <https://www.gov.pl/web/onz/minister-jacek-czaputowicz-z-wizyta-w-genewie>
- WPG (2021) CIR: Awans Polski w rankingu Zrównoważonego Rozwoju ONZ na 15. miejsce z 23. [online]. Dostępny w: <https://www.wnp.pl/finanse/cir-awans-polski-w-rankingu-zrownowazonego-rozwoju-onz-na-15-miejsce-z-23,478427.html> [Dostęp: 30.06.2021].

Bibliografia

- Wystąpienie Prezydenta RP podczas 46. sesji Rady Praw Człowieka ONZ. Pobrano z: <https://www.bbn.gov.pl/pl/wydarzenia/8965,Wystapienie-Prezydenta-RP-podczas-46-sesji-Rady-Praw-Czlowieka-ONZ.html> (dostęp: 11.07.2021)
- z: <https://www.gov.pl/web/dyplomacja/minister-jacek-czaputowicz-bierze-udzial-w-43-sesji-rady-praw-czlowieka> (dostęp: 11.07.2021)
- Zakończyły się obrady 44. sesji Rady Praw Człowieka w Genewie. Pobrano z: <https://www.gov.pl/web/onz/Zakonczyly-sie-obrady-44-sesji-RPCz> (dostęp: 11.07.2021)
- Żakowiecki, P. i Helak, M. (2020) Usługi publiczne w kryzysie: pandemia w ochronie zdrowia [online]. Dostępny w: http://www.pte.pl/pliki/2/12/Fundacja_Przyjazny_Kraj_.pdf [Dostęp: 01.07.2021].

Raport „Polska w ONZ – wczoraj, dziś i jutro” powstał w ramach programu „Polska w ONZ” Stowarzyszenia Narodów Zjednoczonych w Polsce

Dziękujemy serdecznie wszystkim autorkom, autorom oraz partnerom instytucjonalnym za wkład w powstanie publikacji.

Zachęcamy do lektury pozostałych raportów i publikacji United Nations Association Poland z zakresu m.in. zrównoważonego rozwoju miast, dyplomacji kulturalnej, reformy Rady Bezpieczeństwa ONZ czy Agendy 2030.

United Nations Association Poland

Adres biura: ul. Stokłosa 3, 02-787 Warszawa,
kampus Akademii Finansów i Biznesu Vistula

Adres do korespondencji:
ul. Kobierzyńska 117A/8 30-382 Kraków

www.unapoland.org

biuro@unapoland.org

[@una.poland](https://www.facebook.com/una.poland)

[@poland_una](https://twitter.com/poland_una)